

KUOPIO

VALMIUSSUUNNITELMA

Yleinen osa

Sisältö

1 Johdanto	4
1.1 Yleisen osan tarkoitus.....	4
1.2 Taustatietoja Kuopiosta	6
2 Valmiustilojen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan	7
2.1 Normaaliolot	7
2.2 Häiriötilanne.....	7
2.3 Poikkeusolot.....	8
2.4 Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.....	9
3 Kuopion kaupungin elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät tavoitteet	9
3.1 Kaupungin johtaminen.....	9
3.2 Kansainvälinen ja EU-toiminta	10
3.3 Puolustuskyky	11
3.4 Sisäinen turvallisuus	11
3.5 Kaupungin talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus	12
3.6 Väestön toimintakyky ja palvelut	14
3.7 Henkinen kriisinkestävyys	15
4 Uhkamallit ja riskikohteet	16
4.1 Kaupunkitasoisia uhkamalleja.....	17
4.1.1 Voimahuollon vakavat häiriöt.....	17
4.1.2 Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - Kyberuhkat.....	18
4.1.3 Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt.....	19
4.1.4 Elintarvikehuollon vakavat häiriöt.....	21
4.1.5 Rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt	21
4.1.6 Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt	22
4.1.7 Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhat	23
4.1.8 Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus.....	24
4.1.9 Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt – Laajamittainen maahantulo.....	25
4.1.10 Hybridiuhat ja sotilaallisen voiman käyttö.....	25
4.2 Merkittäviä riskikohteita Kuopiossa	26
5 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin	27
5.1 Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan	27
5.2 Valmiussuunnittelun vastuut	27
5.3 Varautumista ohjaava lainsäädäntö	28

6	Kriisi johtaminen	28
6.1	Kaupungin kriisi johtamisen yleiset periaatteet ja päätösvallan käyttö	28
6.2	Kuopion kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä	29
6.2.1	Johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämisen perusteet	29
6.2.2	Oikeus johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämiseen	29
6.2.3	Johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämistavat	30
6.2.4	Johtokeskuksen johtoryhmän jäsenet	30
6.3	Häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestintä	31
6.4	Palvelualueiden ja vastaavien johtaminen	32
6.5	Pelastustoiminnan johtaminen	33
7	Valmiussuunnitelmien mukainen toiminta	33
7.1	Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue	33
7.2	Perusturva ja terveydenhuolto	34
7.3	Hyvinvoinnin edistämisen sekä kasvun ja oppimisen palvelualueet	35
7.4	Kaupunkiympäristön palvelualue	35
7.4.1	Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	38
7.5	Mestar Kuopio Oy	39
7.6	Kuopion Vesi Oy	40
7.7	Kuopion Energia	41
7.8	Jätekukko Oy	41
7.9	Tietohallinto	42
7.10	Päivittäistavarahuolto	42
7.11	Maaseutupalvelut	43
7.12	Pelastustoimi	43
7.13	Väestönsuojelu	44
7.14	Servica Oy	45
7.15	Tilapalvelut	46
8	Varaukset ja materiaalihankinnat	46
8.1	Henkilö-, ajoneuvo ja tilavaraukset	46
8.2	Vss-materiaalihankinnat	46
9	Yhteistoiminta viranomaisten ja yhteisöjen kanssa	47
10	Koulutussuunnitelma	49
11	Kaupungin kriisibudjetti	49

8.3.2022

Julkinen

Julkiset liitteet:

1. Valmiuslain (1552/2011) velvoitteet kunnan toimintaan
3. Käsitteitä ja määritelmiä
6. Kunnan vesihuollon organisointi ja johtamisvastuut
7. Kunnan jätehuollon johtamisvastuut Kuopiossa

Salaiset liitteet:

2. Johtokeskuksen toimintakaavio (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
 4. Luettelo Kuopion kaupungin merkittävimmistä riskikohteista, (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
 5. Johtokeskuksen toiminnan käynnistäminen, (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
 8. Kuopion kaupungin väestömäärät suunnittelualueittain, (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
 9. Kuopion kaupungin riskiarvio, (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
 10. Kaikissa tilanteissa turvattavat avaintoiminnot (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.)
-

1 Johdanto

1.1 Yleisen osan tarkoitus

Kuopion varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on kaupungin strategiaa tukien turvallisen elinympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Kuopion kaupungin varautumistyötä johtaa kaupunginjohtaja yhdessä kaupunginhallituksen kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvollisuuteen.

Kuopion kaupungin valmiussuunnitelman yleinen osa sisältää kuvauksen kaupungin varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, kaupungin elintärkeistä toiminnoista ja uhkamalleista, yhteenvedon yksiköiden valmiussuunnitelmien tavoitteista ja toimenpiteistä sekä linjauksen kriisijohtamisesta eri tilanteissa.

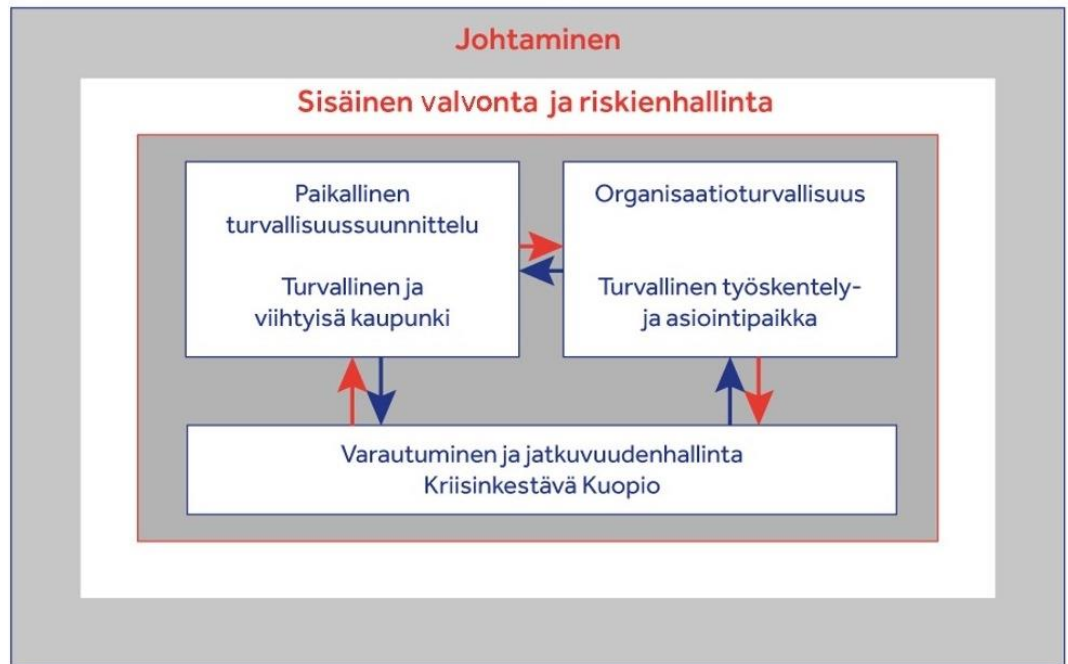
Valmiussuunnitelman yleisen osan lisäksi palvelualueet, liikelaitokset ja muut yksiköt varautuvat häiriö- ja poikkeusolojen kriisijohtamiseen ja tehtäviin valmius- ja jatkuvuussuunnitelmillaan, kaupungin kiinteistöille tehdyillä pelastussuunnitelmilla, resursoinnilla ja harjoittelemalla säännöllisesti suunnitelmien mukaista toimintaa. Varautumisessa otetaan huomioon myös ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Ministeriöt ja Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antavat ohjeita ja määräyksiä varautumisesta ja valmiussuunnittelusta.

Kuopion kaupungin kokonaisturvallisuus muodostuu turvallisuusjohtamisesta, riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta, varautumisesta ja jatkuvuudenhallinnasta, organisaatioturvallisuudesta sekä paikallisesta turvallisuussuunnittelusta.

Seuraavassa kuvassa on esitetty tiivistetysti kunnan kokonaisturvallisuuden vaikuttavia kokonaisuuksia ja tekijöitä.

TURVALLISUUDEN KOKONAISUUS

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (2017) todetaan, että kokonaisturvallisuuden hallintaan eli yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseen kuuluvat uhkiin varautuminen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinta sekä niistä toipuminen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen (2012) mukaan suomalaisen yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, mikä tarkoittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja varautumistoimenpiteet luovat perustan toiminnalle poikkeusoloissa.

Varautumisesta huolehtiminen on osa kaikkien toimijoiden päivittäistä toimintaa. Johtosuhteet, organisaatiot ja vastuujako säilytetään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa mahdollisimman muuttumattomina kaikissa tilanteissa. Häiriötilanteessa toimintaa johtavat vastuulliset ja toimivaltaiset viranomaiset tai muut siihen lainsäädännössä velvoitetut turvallisuustoimijat omien tehtäviensä ja toimivaltansa mukaisesti. (YTS 2017.) Hyvän hallinnon periaatteiden mukaan kaupungin toiminta tulee hoitaa mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa.

Valmiussuunnitelman yleinen osa on laadittu siten, että se on julkinen asiakirja. Vain sen tietyt liitteet on julkisuuslain perusteella julistettu salaisiksi (salainen, JulL (621/1999) 24§ 8 k.). Valmiussuunnitelman yleinen osa voi toimia yleisenä informaatiovälineenä.

Valmiussuunnitelman yleisen osan päivittämisestä vastaa Kuopion kaupungin turvallisuuspäällikkö. Suunnitelmasta on pyydetty lausunnot palvelualueilta ja muilta kuntakonsernin toimijoilta. Valmiussuunnitelman yleisen osan hyväksyy kaupunginhallitus.

1.2 Taustatietoja Kuopiosta

Vuonna 1775 perustettu Kuopio on Itä-Suomen suurin ja Suomen kahdeksanneksi suurin kaupunki. Kuopiossa asuu nykyisin yli 121 000 asukasta. Koko Kuopion vaikutusalueella elää 600 000 ihmistä.

Kuopion kaupungin visio on olla ”Hyvän elämän pääkaupunki”. Hyvää elämää ilmentävät terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus. Yhtenä kaupungin strategisista menestystekijöistä on luoda ja ylläpitää turvallista ja viihtyisää elinympäristöä.

Kuopion kaupunki on järjestänyt organisaationsa prosessien ja ennaltaehkäisevän asiakaskeskeisen palvelutavan perusteella kuuteen palvelualueeseen, sekä kolmeen taseyksikköön: Kuopion Tilapalvelut, Pohjois-Savon pelastuslaitos ja Isäntäkuntapalvelut. Konserniyhteisöjä ovat mm.: Kuopion Energia Oy, Niiralan Kulma Oy, Kuopion Opiskelija-asunnot Oy, Kiinteistö-KYS Oy, Kuopion Pysäköinti Oy, Savonia Oy, Kuopion Vesi Oy, Mestar Kuopio Oy, Järvisseudun Työterveys Oy, Servica Oy ja Istekki Oy.

Kuopio on Pohjois-Savon laajin kunta, jonka pinta-ala on 4330 neliökilometriä. Toteutuneita kuntaliitoksia ovat olleet Kuopion maalaiskunta vuonna 1969, Riistavesi 1973, Vehmersalmi 2005, Karttula 2011, Nilsiä 2013, Maaninka 2015 ja Juankoski 2017.

Laajan pinta-alan ja useiden kyläkeskusten lisäksi Kuopiolle on tunnusomaista vesistöjen ja mäkien hallitsema kaupunkikuva, joka antaa omat haasteensa kaupungin kaavoitukselle ja liikennesuunnittelulle. Kuopio on entisestään vahvistamassa asemaansa alueensa tutkimuksen, koulutuksen, kaupan ja teollisuuden keskittymänä. Kuopio on myös vetovoimainen matkailu- ja tapahtumakaupunki. Vierailijoiden määräksi Kuopiossa ja Tahkolla arvioidaan yli miljoona vuodessa.

Keskustan ulkopuolelle on vuosien mittaan syntynyt suuria työpaikkakeskittymiä ja palvelulaitoksia kuten yliopistollinen keskussairaala ja yliopisto. Kuopion merkittävimmät yritysalueet sijaitsevat tällä hetkellä valtatie 5:n varrella Etelä-Kuopion yrityspuistossa Pienen Neulamäen, Savilahden, Kylmämäen ja Matkuksen alueilla. Tulevaisuudessa myös Sorsasalon teollisuusalueen merkitys kasvanee entisestään.

Itä-Suomen yliopistoon ja yliopistolliseen sairaalaan on keskittynyt Itä-Suomen sekä osittain koko Suomea koskevaa erikoissairaanhoidon osaamista. Itä-Suomen yliopisto, AMK ja tiedelaakso muodostavat yhdessä merkittävän terveydenhuoltoalan ja hyvinvointiteknologian tutkimus- ja kehittämiskeskuksen. Näiden läheisyyteen Savilahden on kunnianhimoinen tavoite luoda Euroopan kiinnostavin oppimis- ja innovaatioympäristö asutusalueineen.

Kuopiossa sijaitseva Pelastusopisto on valtakunnallisesti ja myös kansainvälisesti merkittävä turvallisuusalan tutkimus- ja koulutuskeskus.

Kuopion matkailun laajin yrityskeskittymä on Tahko. Tahko on monipuolinen lomakeskus, jossa on noin 20 erilaista ravintolaa sekä runsas majoitustarjonta: loma-asuntoja, huoneistohotelleja sekä tasokkaita hotelleja. Yhteensä alueelta löytyy noin 8500 vuodepaikkaa.

Edellä mainituilla tekijöillä on merkitystä suunniteltaessa Kuopion kaupungin maankäyttöä, taloutta, johtamista, hallintoa, palvelutuotantoa sekä varautumista normaaliolojen häiriöihin ja poikkeusoloihin. Kunnan valmiussuunnittelun ensisijaisena tavoitteena on ennakkoivasti tukea asukkaiden, kuntalaisten ja matkailijoiden turvallisuutta.

2 Valmiustilojen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan

Määrittelyä

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian tarkoittamia turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

2.1 Normaaliolot

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, johon kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, tulipalot tai satunnaiset sähkökatkot.

2.2 Häiriötilanne

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanne voi koskea esimerkiksi koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen.

Häiriötilanteille on yhteistä, että ne

- ovat yleensä odottamattomia
- vaikuttavat voimakkaasti yhteisön toimintaan
- etenevät nopeasti ja vaativat nopeaa toimintaa
- aiheuttavat laajaa julkisuutta
- huonosti hoidettuina vahingoittavat organisaation mainetta.

Esimerkkejä häiriötilanteista:

- häiriöt palveluissa kuten veden-, sähkön- tai lämmönjakelussa
-

8.3.2022

Julkinen

- erilaiset vakavat onnettomuudet ja henkilövahingot kuten tulipalot, liikenneonnettomuudet, luonnonkatastrofit, vaarallisten aineiden kuljetuksissa tapahtuvat vahingot, tartuntatautiepidemiat, työtapaturmat, väkivalta- ja kuolemantapaukset
- tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat
- talouteen ja rahoitukseen liittyvät ongelmat - oman organisaation virheet ja niistä aiheutuva negatiivinen julkisuus
- muu negatiivinen julkisuus.

Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

2.3 Poikkeusolot

Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa mukaista yhteiskunnan tilaa, jossa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö.

Valmiuslain 1552/2011 mukaan poikkeusoloja ovat:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila,
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista,
- väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat,
- erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila, sekä
- vaikutuksiltaan erittäin vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Poikkeusoloilla tarkoitetaan tilannetta, jossa sota, sodanuhka tai muu siihen rinnastettava ulkoinen tapahtuma tai maassa sattunut suuronnettomuus tai niiden uhka edellyttävät valtionjohdolta erityisiä toimenpiteitä väestön tai omaisuuden suojaamiseksi, maan alueellisen koskemattomuuden tai itsenäisyyden turvaamiseksi, valtakunnan oikeusjärjestyksen ja kansalaisten perusoikeuksien ylläpitämiseksi tai kansan toimeentulon ja välttämättömän talouselämän turvaamiseksi.

Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaalioloissa. Toiset tehtävät lisääntyvät, toiset tehtävät vähenevät, käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston mää-

räyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa kokonaan uusia tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kunnalle kuulu. Näiden toimien tavoitteena on turvata väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet.

LIITE 1 Valmiuslain (1552/2011) velvoitteet kunnan toimintaan

2.4 Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius

Valmiustiloja ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius. Perusvalmius on valmiustila, jota ylläpidetään normaalioloissa. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä erityis-, häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Valmiuden kohottamistoimenpiteitä nimitetään tehostetuksi valmiudeksi. Tehostetussa valmiudessa ylläpidetään tilannekuvaa ja jatkuvaa johtamis- ja häiriötilanneviestintävalmiutta sekä tehostetaan toimintaa erilaisin resurssivarauksin, joiden tarkoituksena on hallita uhkaava tai syntyvä tilanne.

Täysvalmius on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön erityis- tai häiriötilanteen tai poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Täysvalmiuden aikana valmiuslaki mahdollistaa yhteiskunnan yleisten ja yksityisten voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisimmilla tavoilla.

3 Kuopion kaupungin elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät tavoitteet

Kuopion kaupungin elintärkeiden toimintojen listaus noudattelee Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017) linjausta, jonka mukaan strategiassa kuvatut elintärkeät toiminnot ovat lähtökohta varautumisen suunnittelulle kaikilla toimintatasoilla. Näiden elintärkeiksi tunnistettujen toimintojen turvaamiseksi suunnitellaan uhkamalleihin ja riskiarvioon (LIITE 9, salainen) pohjautuvat varautumistehtävät ja -vastuut. Pitkäkestoisten ja vakavien häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalle on myös määritelty kaikissa tilanteissa ylläpidettävät kaupungin avaintoiminnot (LIITE 10, salainen).

3.1 Kaupungin johtaminen

”Johtaminen on elintärkeä toiminto, joka luo pohjan muiden toimintojen turvaamiselle. Johtamiskyky on kyettävä turvaamaan kaikissa tilanteissa ja kaikilla toimintatasoilla. Tehokas häiriötilanteiden hallinta edellyttää tiivistä yhteistyötä johtamisen, tilannekuvan ja viestinnän välillä.” -YTS 2017

Kaupungin johtaminen lakien ja hallinto- sekä toimintasäntöjen mukaan muodostaa toiminnan perustan kaikissa olosuhteissa. Poliittiset toimielimet kutsutaan koolle lain edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa

kaupungin toiminnasta vastaavat valtuusto, hallitus ja muut toimielimet saadaan suhteellisen nopeasti kokoon. Kuopion kaupungin toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista, ja kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa, tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden velvollisuutena on muutoinkin kaupungin velvoitteiden ja toiminnan hoitaminen.

Johtaminen häiriötilanteessa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Tarvittaessa hälytetään lisäksi koolle kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä. Päätösten on perustuttava tilannetietoisuuteen. Johtamis- ja toimintavalmius ylläpidetään tarvittaessa kaikkina vuorokauden aikoina. Tätä varten muun muassa varallaolo- ja sijaisjärjestelyt suunnitellaan ja määritetään etukäteen.

Viestintä palvelee kaupungin johtoa ja muiden päätöksentekijöiden toimintaa. Se turvaa oikean ja ajantasaisen tiedon välittämisen kuntalaisille ja medialle. Yhteistoiminnan merkitys korostuu häiriötilanteiden hallinnassa. Toimivaltainen viranomainen johtaa toimintaa tarvittaessa yhteistoiminnassa muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa. Kaupungin taloudellinen ja toiminnallinen suorituskyky turvataan priorisoimalla tehtäviä valmiussuunnitelmien mukaisesti. Toimielimien kokoontumisesta sekä viranhaltijoiden ja toimielinten päätösvallan siirrosta on valmiussuunnitelmissa määräykset. Varavalmilla varustettuja johtamista ja tilannekuvan ylläpitoa palvelevia johtamistiloja ylläpidetään etenkin vakavampia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Johtokeskuksen johtoryhmää pidetään toimintavalmiudessa siten, että se kykenee tukemaan poliittista ja virka-johtamista, ylläpitämään tilannekuvaa ja viestimään kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastuslaitos tukee kunnan kriisijohtamista.

3.2 Kansainvälinen ja EU-toiminta

”Kansainvälinen toiminta ulottuu kaikille suomalaisen yhteiskunnan tasoille ja aloille. Kansainvälisen yhteistyön mahdollistaminen ja osallistuminen kriisien ennaltaehkäisyyn on kiinteä osa yhteiskunnan muiden elintärkeiden toimintojen turvaamista. EU-turvallisuusyhteistyö on kiinteä osa hallinnonalojen turvallisuussuunnittelua.” -YTS 2017

Euroopan unionin vuonna 2014 uudistettu pelastuspalvelumekanismi on yksi Suomen tärkeimmistä kansainvälisen pelastustoimen painopisteistä. Pelastuspalvelumekanismi on perustettu parantamaan ja tehostamaan Euroopan maiden yhteistyötä ja helpottamaan koordinaatiota pelastuspalvelun alalla luonnon ja ihmisen aiheuttamien katastrofien ennaltaehkäisyssä, varautumisessa ja avustustoiminnassa. Mekanismin toiminta perustuu jäsenvaltioiden tarjoamiin voimavaroihin, joita vuoden 2014 uudistuksessa vahvistettiin perustamalla eurooppalaiset hätäapuvalmiudet (voluntary pool), jotka koostuvat jäsenvaltioiden ilmoittamista pelastusmuodostelmista ja muista standardimuotoon rakennetuista avustusvalmiuksista (moduuleista).

Kuopion kaupunki yhdessä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa huolehtivat siitä, että käytettävissä on riittävästi henkilöstöä, jotka on koulutettu EU-pelastuspalvelumekanismiin toimintaan ja erityisesti avun vastaanottamiseen, isäntämaatukeen ja koordinointiin vakavissa häiriötilanteissa. Turvallisuus- ja häiriötilanneviestinnässä on huomioitava tiedotteiden kääntäminen tarvittaville kielille.

3.3 Puolustuskyky

”Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä, yhteiskunnan varautumisesta sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä. Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi Suomi varautuu vastaamaan entistä monitahoisempiin uhkiin, joissa yhdistyvät sotilaalliset ja ei-sotilaalliset keinot.” –YTS 2017

Valmiutta sotilaallisiin ja ei-sotilaallisiin uhkiin vastaamiseksi kehitetään osana kokonaisturvallisuuden toimintamallia viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Turvallisuusympäristön muutos korostaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, jossa maanpuolustustahdolla on keskeinen merkitys. Kuopion kaupunki on laatinut puolustusvoimien Pohjois-Savon aluetoimiston kanssa yhteistoiminta-asiakirjan, jossa kuvataan säännöllisen yhteistyön peruseriaatteen muun muassa kutsuntojen, harjoitusten, henkilö- ja tilavarausten osalta. Kuopion kaupunki tekee säännöllistä varautumisyhteistyötä myös Karjalan Lennoston kanssa. Puolustusvoimat antaa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja yhteiskunnan muiden toimintojen turvaamiseksi sekä osallistuu pelastustoimintaan. Lisäksi Puolustusvoimat auttaa estämään ja keskeyttämään terrorismirikoksia.

3.4 Sisäinen turvallisuus

”Sisäisen turvallisuuden ylläpitämisellä ehkäistään ennalta ja torjutaan väestöön kohdistuvia rikoksia, onnettomuuksia ja ympäristövahinkoja tai muita vastaavia häiriöitä ja uhkia, sekä hallitaan niiden seurauksia. Sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä korostuu toimivaltaisten viranomaisten operatiivinen toiminta. Tiivis yhteistyö muiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken kaikilla hallinnon tasoilla tukee tätä työtä.” –YTS 2010.

Kuopion turvallisuussuunnitelman mukainen yhteistoiminta luo perustaa sisäiselle turvallisuudelle. Poliisilla, hätäkeskuksella ja pelastustoimella on keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden asiantuntijoina ja toimijoina. Poliisin vastuulla olevan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisellä suojataan kaupungin keskeistä infrastruktuuria. Samalla ennalta estetään ja torjutaan terrorismia, järjestäytyneitä ja muuta vakavaa rikollisuutta sekä vakavia häiriöitä. Pelastuslaitos huolehtii onnettomuuksien ehkäisystä, vastaa pelastustoiminnasta, ylläpitää 24/7 -tilannekuvaa ja välittää valtakunnallisia varoi-

tuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysjärjestelmä ja ensihoitopalvelut tilannekeskuksineen turvaavat kaikissa olosuhteissa asukkaiden välittömän avun tarpeet sekä psykososiaalisen tuen palvelut ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollon ja majoituksen. Terveysturvatoimien ja ympäristöviranomaiset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti biologisten uhkien, öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta, ympäristönsuojelusta, tulvasuojelusta, tulvantorjunnasta ja patoturvallisuudesta.

Viestintäkäyttöä kuntalaisten varoittamisessa kehitetään siten, että koko alueen asukkaita on mahdollista varoittaa jonkin sähköisen viestimen avulla. Kaupungin kasvaessa myös paloasemaverkostosta huolehditaan ennakkoin siten, että pelastustoimen toimintavalmiudet eri riskialueille toteutuvat. Kaupungin sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä viranomaistoimintaa tukevat ja täydentävät järjestöt, yritykset ja vapaaehtoiset, joilla on tärkeä rooli onnettomuuksien ja rikosten ehkäisyssä, omatoimisesti suoritettavissa pelastustoimen tehtävissä ja onnettomuuksien seurausten lieventämisessä.

Poikkeusoloja varten huolehditaan Geneven yleissopimuksen lisäpöytäkirjoissa mainituista väestönsuojelutehtävistä esimerkiksi pitämällä kaupungin alueella olevat väestönsuojat määräysten mukaisessa kunnossa. Kaupunkilaisten omatoimista varautumista ylläpidetään ja kehitetään siten, että heillä on riittävät valmiudet toimia oikein häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös yleisten vaalien toimittamiseen tarvittavat toimintaedellytykset turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa. Laajamittaisen maahanmuuton osalta kaupungilla on ELY-keskuksen kanssa aiesopimus 1 000 maahanmuuttajan vastaanottamisesta, joka sisältyy perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden valmiussuunnitelmaan. Kuopion työllisyyspalvelut sekä maahanmuuttajien kotouttamistyö ovat tärkeä osa syrjäytymisen ennaltaehkäisyä Kuopiossa.

3.5 Kaupungin talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus

”Talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden turvaamisella järjestetään elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi tarvittava rahoitus ja muut resurssit. Elintärkeille toiminnoille välttämättömät kotimainen ja kansainvälinen infrastruktuuri, organisaatiot, rakenteet ja prosessit turvataan.”
–YTS 2017

Talouden toimivuudella tarkoitetaan Kuopion kaupungin väestön ja elinkeinoelämän mahdollisuuksia perustarpeiden tyydyttämiseen taloudellisen vaihdannan avulla sekä riittävän vahvaa julkisen talouden rahoitusasemaa. Kaupungin talouden toimivuus on vahvasti sidoksissa valtakunnalliseen tilanteeseen. Infrastruktuurin ylläpitämisellä tarkoitetaan niitä teknisiä rakenteita ja organisaatioita, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksille ja yhteiskunnan toimivuudelle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat julkisen talouden toimintaedellytysten, rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen, elintarvikehuollon toimintakyvyn turvaaminen, sähköisten

8.3.2022

Julkinen

tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä kuljetusten turvaaminen, yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitäminen, osaava työvoima, korkeatasoisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitäminen sekä merkittävien ympäristömuutosten havaitseminen, rajoittaminen ja niihin sopeutuminen. Esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden vakavat kriisit ja poikkeusolot hoidetaan eurojärjestelmän yhteisillä toimenpiteillä.

Kaupungin toimivalta rajautuu pääsääntöisesti Kuopion alueella olevaan infrastruktuuriin ylläpitämiseen ja kaupungin taloudellisen toimintakyvyn sekä maksuvalmiuden hoitamiseen. Kuntayhtymät ja isäntäkunta- ja konsernimallit asettavat kaupungille laajempia alueellisia velvoitteita. Laeissa kunnille asetettuja velvoitteita arvioidaan poikkeusoloissa uudelleen keskeisten toimijoiden vaatimien taloudellisten resurssien turvaamiseksi.

Kuntalaisten perustarpeiden tyydyttämisessä korostuvat elintarvike- ja vesihuollon merkitys sekä talousveden laadun varmistaminen. Vesihuollon toimintaketju turvataan kokonaisvaltaisesti puhtaan veden tuotannosta jäteveden käsittelyyn. Päivittäistavarahuollolla varmistetaan kaikissa turvallisuustilanteissa väestön hyvinvoinnin kannalta tärkeiden elintarvikkeiden ja eräiden muiden perustarvikkeiden, kuten hygieniatuotteiden, saatavuus sekä joukkoruokailun toimintaedellytykset. Energiansaataavuudesta huolehditaan kotimaisilla ratkaisuilla ja paikallisella energialla (mm. turve ja biokaasu). Sähkön toimitusvarmuuden lisäämiseksi maakaapelointia lisätään ja sähkölinjojen ympäristöt raivataan ennakoiden. Elintärkeissä toiminnoissa välttämättömät tieto- ja viestintäjärjestelmät, digitaaliset palvelut ja tiedot turvataan. Tieto- ja viestintäjärjestelmien varassa olevat kriittiset toiminnot pyritään varmistamaan vaihtoehtoisilla järjestelmillä. Kuljetusten jatkuvuus turvataan myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Huoltovarmuustoimenpiteillä turvataan väestön asema siltä varalta, että markkinoiden toiminta ei tuota riittävää huoltovarmuutta. Vakavimpana ulkoisena uhkana huoltovarmuudelle pidetään kriisitilannetta, jossa kansakunnan kyky tuottaa tai hankkia ulkomailta kriittisiä tuotteita ja palveluja on väliaikaisesti vaikeutunut.

Huoltovarmuuden varmistaminen on Suomessa organisoitu kattavaksi yhteistyöverkostoksi. Siinä ovat mukana talouselämän eri toimialat, hallinnon eri alat sekä toimialajärjestöt. Varautuminen ulottuu läpi koko tuotantoketjun aina määrättyihin huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeitä tavaroita tai palveluja tuottaviin tuotantolaitoksiin saakka. Eri hallinnonalat varautuvat poikkeusoloissa tarvittaviin turvaamis- ja ohjaustoimenpiteisiin keskushallinnosta paikallishallintoon saakka.

Kuntien toiminnan jatkuvuuden turvaaminen mahdollistaa huoltovarmuudelle kriittisten yritysten ja organisaatioiden toiminnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kuopion osalta myös huoltovarmuuteen liittyviä keskeisiä tekijöitä on tarkastelu luvussa neljä (4) kaupunkitasoisia uhkamalleja.

3.6 Väestön toimintakyky ja palvelut

“Väestön toimintakyky ja hyvinvointi turvataan ylläpitämällä keskeiset peruspalvelut. Niillä edistetään väestön itsenäistä selviytymistä kaikissa tilanteissa. Kansalaisten luottamus toimiviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä eri tason koulutuspalveluiden jatkuvuuteen on olennainen asia niin kriisitilanteissa kuin niihin varautumisessa.” – YTS 2017

Yhteiskunnan toimivuus edellyttää sekä riittävää sosiaaliturvaa että sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka turvataan yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Jokaiselle kuntalaiselle varmistetaan oikeus perustuslain mukaiseen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Häiriötilanteissa kiireellisten palvelujen tarve korostuu, koska kriisit aiheuttavat lähes aina potilaita, sosiaalitoimen asiakkuuksia ja avun tarvetta.

Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin vastuulla on, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Tämä edellyttää henkilöstön, lääkkeiden, rokotteiden ja terveydenhuollon tarvikkeiden saatavuudesta ja riittävydestä sekä kriittisen infrastruktuurin toimivuudesta huolehtimista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden varautumisvelvollisuus koskee kaikkia palveluntuottajia. Sosiaali- ja terveydenhuollon päivystys- ja ensihoitopalvelut toimivat kaikissa olosuhteissa alueellisena ja kansallisena kokonaisuutena. Terveydenhuollon palvelujärjestelmä kykenee vastaamaan säteilyn sekä biologisten ja kemiallisten tekijöiden aiheuttamista sairauksien diagnostiikasta ja hoidosta.

Terveysuhkien havainnointi-, seuranta- ja hallintajärjestelmien ylläpitäminen turvataan mm. valvonta-, ilmoitus- ja laboratoriojärjestelmillä. Riskejä arvioidaan ja epidemiaselvityksiä tehdään eri viranomaisten välisenä yhteistyönä. Pandemiauhkaan on varauduttu perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden valmiussuunnitelmassa mm. sosiaali- ja terveysministeriön, AVI:n ja KYS:n kanssa. Varautumisen yhteistyötä julkisen ja yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa kehitetään edelleen.

Kaupungin keskeisten koulutuspalvelujen häiriötön jatkuminen turvataan varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen. Mm. ympärivuorokautisen päivähoidon lisäämiseen varaudutaan erityisesti pitkäkestoisissa häiriötilanteissa. Opetustoiminnan jatkuminen ja koulutusjärjestelmän perusrakenteiden toimivuus sekä koulujen mahdollisuudet onnistua kasvatustehtävässään turvataan. Kuopiossa ylläpidetään ja kehitetään valmiutta huolehtia lapsen edun ensisijaisuuden periaatetta noudattaen lasten ja nuorten turvallisuudesta ja palveluista myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä kykyä käsitellä koulutuspalveluihin liittyvät uhkat ja kriisit.

3.7 Henkinen kriisinkestävyys

”Henkisellä kriisinkestävyydellä tarkoitetaan yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan sekä kansakunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Hyvä henkinen kriisinkestävyys edistää kriiseistä toipumista.” –YTS 2017

Henkinen kriisinkestävyys ilmenee tahtona toimia itsenäisyyden, väestön elinmahdollisuuksien ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kaikissa turvallisuustilanteissa. Perusta henkiselle kriisinkestävyydelle luodaan normaalioloissa. Kansakunnan henkisen kriisinkestävyuden säilymiseen vaikuttaa se, miten yhteiskunta onnistuu turvaamaan elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät strategiset tehtävät. Kansalaisten luottamus viranomaisen toimintaan on olennainen osa henkisen kriisinkestävyuden ylläpitämistä. Kriisitilanteessa on mahdollista, että demokraattisten instituutioiden toimintakykyä, valtiojohdon asemaa ja päättäjien uskottavuutta voidaan tarkoituksellisesti pyrkiä horjuttamaan. Tämän vuoksi erityisesti päättävässä asemassa olevien on pyrittävä omalla toiminnallaan ja viestinnällään edistämään kunta- ja keskinäistä luottamusta sekä luottamusta yhteiskuntaan ja viranomaistoimintaan.

Henkistä kriisinkestävyyttä ylläpidetään kasvatuksen, opetuksen, viestinnän, hengellisen toiminnan ja kulttuuriomaisuuden suojelun avulla. Henkistä kriisinkestävyyttä edistävää sosiaalista eheyttä kehitetään elinikäisen oppimisen avulla. Koulutuksella kehitetään kansalaisten yhteisvastuullisuutta, medialukutaitoa ja maanpuolustustahtoa sekä vahvistetaan yhteistyötä kriisinkestävyyttä voimistavan kansalaistoiminnan kanssa. Viranomaisilla, kirkoilla ja järjestöillä on valmiudet antaa psykososiaalista tukea, jolla ehkäistään poikkeusoloista johtuvien traumaperäisten stressireaktioiden ja -häiriöiden negatiivinen vaikutus. Valmiuksia kehitetään osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaamista. Kuopion kaupungilla ja Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymällä on yhteistyösopimus henkisen huollon järjestämisestä. Kaupungin viestinnän hyvät mediayhteydet tukevat osaltaan viranomaisviestintää, jolla puolestaan tuetaan kunta- ja keskinäistä henkistä kriisinkestävyyttä.

Kulttuuri on keskeinen osa ihmisen identiteettiä ja omanarvontuntoa muovaava tekijä. Vahva identiteetti lisää yhteisöllisyyttä ja kykyä sitoutua yhteisiin päämääriin. Merkittävän kulttuuriomaisuuden suojelu varmistetaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Urheiluseurojen, järjestöjen ja esimerkiksi hengellisten yhteisöjen toiminta tarjoaa ihmisille sosiaalisen viitekehäyksen, joka rakentaa luottamusta, edistää turvallisuuskulttuuria, aktivoi ihmisiä yhteiskunnalliseen toimintaan ja ehkäisee syrjäytymistä. Tämä tukee yksilöiden valmiuksia selviytyä häiriötilanteista. Yksilöt puolestaan voivat kantaa vastuuta oman ja lähiyhteisön turvallisuuden edistämisestä.

8.3.2022

Julkinen

Kriisien ja häiriöiden aikana väestön henkisen kriisinkestävyyden kannalta on siis merkityksellistä hallita stressitekijät ja pystyä pitämään häiriötilanteissa yllä normaaliolojen arjen rakenteita. Ne ylläpitävät turvallisuudentunnetta, luottamusta tulevaisuuteen ja antavat kansalaisille voimavaroja toimia kaikissa tilanteissa.

4 Uhkamallit ja riskikohteet

Kaupunkitasoisen varautumisen ja valmiussuunnittelun perusta muodostuu ydintehtävien priorisoinnin lisäksi tunnistetuista uhkamalleista ja arvioituista riskeistä. Uhkamallit ja riskiluokitukset perustuvat puolestaan kolmeen asiakirjaan, yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan (2010), kansalliseen riskiarvioon (2015) ja kaupunkitasoiseen riskiarvioon (Liite 9, salainen). Tässä luvussa kuvattuja uhkamalleja täydentävät ja syventävät eri hallinalojen valmistelemaat muut varautumiseen ja jatkuvuudenhallintaan liittyvät suunnitelmat ja riskiarviot. Kansallisen riskiarvion viimeisin päivitys on vuodelta 2017.

Edellä mainittujen asiakirjojen uhkamalleista kaupungin valmiussuunnitteluun on valittu seuraavat:

1. Voimahuollon vakavat häiriöt
2. Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt – Kyberuhkat
3. Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
4. Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
5. Rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
6. Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
7. Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
8. Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
9. Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt – Laajamittainen maahantulo
10. Hybridiuhat ja sotilaallisen voiman käyttö

Valtioneuvoston kuvaamia, kaupungin kannalta keskeisimpiä uhkamalleja tarkastellaan kaupunkitasoisesti seuraavassa luvussa. Palvelualueita ja muita yksiköitä koskevat uhkamallit on analysoitu näiden omissa valmiussuunnitelmissa.

LIITE 9 Kuopion kaupungin riskiarvio, salainen JulL (621/1999) 24 § 8 kohta

4.1 Kaupunkitasoisia uhkamalleja

4.1.1 Voimahuollon vakavat häiriöt

Lyhyet toimituskatkokset aiheuttavat häiriöitä ja vahinkoja, mutta ne eivät uhkaa laajasti kriittisiä toimintoja ja väestön hyvinvointia. Laajat ja pitkäkestoiset tuotannon ja jakelun katkot sen sijaan pahimmillaan heikentävät vakavasti yhteiskunnan toimintakykyä. Valtakunnallisen kantaverkon ja jakeluverkkojen toimitusvarmuus sekä kyky selviytyä vakavista häiriötilanteista ovat välttämättömiä yhteiskunnan toimintavarmuudella. On tärkeää huolehtia verkkojen uusimiseen ja korjaamiseen liittyvien valmiuksien ylläpidosta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitetason mukaan valtakunnan tasolla varmistetaan sähkön ja lämmön tuotannon, siirron ja jakelun kapasiteetin riittävyys, toiminnan palautuvuus sekä teknisten järjestelmien toimivuus. Voimahuollon perustana ovat toimivat sähkömarkkinat ja riittävät siirtoyhteydet, energialähteiden suhteen ja sijainniltaan hajautettu tuotanto sekä riittävä huippukuormituksen ja tuotantokapasiteetin välillä. Valtakunnan tasolla voimahuollon turvaaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM).

Sähköverkonhaltijoiden on sähkömarkkinalain nojalla tehtävä varautumissuunnitelmat. Lisäksi laissa on asetettu varsin tiukat aikarajat sallituille keskeytyksille sekä korvausvelvollisuudet kuluttajille aiheutuneesta haitasta. Sää on tyypillisin syy sähkökatkoksiin maassamme. Myös kantaverkon kaatuminen on mahdollinen pelkästään usean ketjuuntuvan häiriön vuoksi. Verkkoyhtiöt ovat jo aloittaneet ilmajohtoverkkojen laajamittaisen maakaapeloinnin pienentääkseen myrskyjen vaikutuksia. Yleensä verkko voidaan korjata osissa, jolloin sähköt saadaan palautettua suurelle osalle sähkön käyttäjistä yleensä melko nopeasti. Kaupunkialueet ja muut alueet, joissa on käytetty maakaapelointia, ovat paremmin suojassa häiriöiltä kuin alueet, joissa on käytetty ilmajohtoverkoja.

Kuopion kaupunki on lämpöenergian ja sähkön tuottaja sekä jakeluverkkojen omistaja (Kuopion Energia Oy ja Kuopion Sähköverkko Oy). Sähkön jakelijoina Kuopion maaseutualueella toimivat myös Savon Voima Verkko Oy ja PKS Sähkönsiirto Oy. Kuopio kuuluu Voimatalouspoolin Itä-Suomen voima-alueeseen.

Energiainfrastruktuurin vioittuminen, sähköntuotannon ja -jakelun häiriintyminen pidempiaikaisesti voi vaikuttaa lamaannuttavasti niin kaupungin omien palvelulaitosten (kuten mm. sairaaloiden, koulujen, palvelutalojen, muiden julkisten toimintojen ja rakennusten) toimintaan sekä yksityisen teollisuuden, palvelujen ja kaupan toimintoihin. Sähkökatkokset vaikuttavat myös liikenteeseen ja sen turvallisuuteen, kun mm. katuvalaistus ja liikennevalot lakkaavat toimimasta. Sähkönsyöttöhäiriöillä on suora vaikutus kaupungin keskitettyyn lämmöntuotantoon. Pitkäaikaiset sähköntuotantohäiriöt tai muut tietoverkoista aiheutuvat syyt saattavat aiheuttaa merkittäviä tietoliikennehäiriöitä, joilla on suora vaikutus kaupungin palvelutuotantoon

8.3.2022

Julkinen

ja hallintoon. Kaukolämmön tuotanto ja jakelu sekä kaupungin tietoverkkojen toimivuus ovat täysin riippuvaista sähköenergian saannista.

Sähkökatkoksiin ja erityisesti pitkäkestoisiin sähkökatkoksiin varautaan kaupungin, Kuopion Sähköverkko Oy:n, Kuopion Energia Oy:n, Savon Voima Verkko Oy:n, PKS Sähkönsiirto Oy:n ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tiiviin yhteistyön avulla. Myös lähialueen kuntien johtokeskusten välisen yhteistyön tulee olla saumatonta. Häiriötilanneviestintä on toimittava myös sähkökatkojen aikana. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tilannekeskus toimii sähköjakeluun liittyvissä laajemmissa häiriötilanteissa tiedonvälittäjänä kaupungin ja sähkölaitosten välillä. Mikäli pitkäkestoiseen sähkökatkoon liittyy lisäksi pakkasjakso, on tilannetta tarkasteltava pelastustoimintana pelastuslain suomin valtuuksin.

Kuopion kaupunki on tehostanut varautumista sähkökatkoksiin hankkimalla siirrettäviä generaattoreita, lämmöntuotantoyksiköitä ja vedenkuljetuskalustoa. Strategisesti keskeisten kiinteistöjen teknistä valmiutta (mm. virransyöttömahdollisuus) parannetaan suunnitelmallisesti. Kaikki Kuopion alueen paloasemat on varustettu kiinteällä varavoimalla tai vähintään varavoiman syöttömahdollisuudella.

4.1.2 Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - Kyberuhkat

Valtaosa yhteiskunnan kriittisistä palveluista perustuu tiedonsiirtoon ja sähköisten tietovarantojen käyttöön. Sähköisten palveluiden ja viestinnän toimivuutta voivat uhata luonnonilmiöiden, inhimillisen toiminnan tai tekniikan pettämisen aiheuttamat onnettomuudet sekä järjestelmiin kohdistuvat tahalliset sähköiset ja fyysiset hyökkäykset. Digitaalisen riippuvuuden rinnalla monet valtiot sekä muut toimijat ovat kehittäneet omaan varautumiseensa liittyen kybersuorituskykyä, joiden avulla niille on syntynyt osaaminen ja kyvykkyyys toisen osapuolen tietojärjestelmien häirintään, vahingoittamiseen tai hyväksikäyttöön. Tietojärjestelmiä voidaan vahingoittaa myös perinteisellä tavalla fyysisesti.

Sähköiset tietojärjestelmät ja niitä yhdistävät tiedonsiirtoverkot muodostavat järjestelmäkokonaisuuksia, joiden häiriöiden mahdolliset vaikutukset laajenevat yksittäisistä palveluista aina koko järjestelmiä koskeviksi. Verkkojen lisäksi kokonaisuuteen kuuluvat tietokoneet, matkapuhelimet, verkkojen palvelimet ja muu infrastruktuuri. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien häiriöistä saattaa syntyä uhkaa hengelle tai terveydelle. Myös maksuliikenne on riippuvainen tietoliikenteen ja tietojärjestelmien toiminnasta ja sähköenergian saannista.

Kansallisesti poliisin vastuulla on tunnistaa kybertoimintaympäristöön liittyviä rikollisuusilmiöitä sekä ennalta estää, paljastaa, selvittää kybertoimintaympäristöön tai sen käyttöön kohdistuvia rikoksia. Kuopion kaupunki ostaa ICT-palvelunsa Istekki Oy:ltä, jonka valmius-

8.3.2022

Julkinen

suunnittelua ja varautumista ohjataan perustamissopimuksen mukaan sopimuksella ja säännöllisellä auditoinnilla. Elinvoima ja konsernipalvelun tietohallinto vastaa tilaajana sähköisen infrastruktuurin toimivuudesta ja Istekki Oy:n suunnitelmien auditoinnista sekä osaltaan varautumisyhteistyön sujuvuudesta. Kuopion kaupungin tietohallinnon valmiussuunnitelma on osana elinvoima ja konsernipalvelun valmiussuunnitelmaa.

Kuopion kaupunki on panostanut tietoturvaan myös laatimalla tietoturvasuunnitelmat palvelualueittain. Lisäksi kaikille kriittisille tietojärjestelmille laaditaan jatkuvuussuunnitelmat, joista vastaa järjestelmän omistaja- tai pääkäyttäjätaho. Kaupungin tietohallinto koordinoi em. suunnittelutyötä. Viranomaiset valmistautuvat tarvittaessa ohjaamaan, säännöstelemään ja luokittelemaan verkkoja sekä niiden palveluja käyttäjäryhmien tärkeyden mukaan.

Kuopion kaupunki on ottanut johtamisen tueksi käyttöön VIRVE-puhelinjärjestelmän. Sen verkon toimivuus on häiriötilanteissa parhaiten tuettu. Kaupunki on määritellyt keskeiset rakennukset, joissa lankapuhelinverkko pidetään toiminnassa. Sähköisen tilannekuvan ylläpitämiseen ja välittämiseen tarkoitettavaa tietojärjestelmä on otettu käyttöön jo Kuopion Energialla sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa, ja käytön laajentamista on tarkoitus jatkaa edelleen kaupunkikonsernissa.

4.1.3 Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt

Yhdyskuntatekniikan toimivuuden kannalta keskeinen yhdyskuntatekniikka käsittää vedenjakelun, jätevesihuollon, jätehuollon ja kaukolämmön. Myös joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää. Nämä toiminnot ovat pääosin kaupungin ja kuntien vastuulla.

Yhdyskuntatekniikan vakava häiriintyminen tapahtuu todennäköisemmin sääolojen tai järjestelmien sisäsyntyisten ongelmien seurauksena ilman tarkoituksellista tuottamuksellista toimintaa. Kuitenkin myös tarkoitukselliset rikolliset tai terroristit voivat uhata myös yhdyskuntateknisiä toimintoja. Ympäristön muutosten havaitsemisesta, rajoittamisesta ja niihin sopeutumisesta valtakunnallisesti vastaa ympäristöministeriö (YM). Kuopiossa vesi- ja jätehuollon varautumisen valvonta kuuluu kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Vesihuoltolaki edellyttää vesihuoltolaitoksilta varautumissuunnitelmien laadintaa vesihuollon häiriötilanteiden varalta. Vesihuollon tavanomaisimpia häiriötilanteita ovat vesijohtovuodot, vedenlaatuhäiriöt ja jätevedenpumppaamoiden ylivuodot sekä sähkönjakelukatkosten aiheuttamat häiriöt laitosten ja -verkostojen toiminnassa. Harvinaisia mutta vakavia vesihuollon häiriötilanteita ovat vedenottamon tai vesijohtoverkoston saastuminen. Vesihuollon toimitushäiriö voi aiheutua myös vesihuoltolaitosten toiminnan kannalta olennaisten laitteiden huolto- ja varaosapalvelujen tai prosessikemikaalien saataavuuden vaikeutumisesta. Toimintahäiriöitä lisää jakeluverkostojen

8.3.2022

Julkinen

ikäntyminen ja korvausinvestoinneista tinkiminen. Suuret taajamat sekä merkittäviä vesimääriä käyttävät toiminnot, kuten sairaalat ja elintarviketeollisuus, ovat hyvin haavoittuvia vedenjakelussa tapahtuville vakaville häiriöille. Jätevesijärjestelmän toimimattomuus suurissa asutuskeskuksissa voi pahimmillaan johtaa laajoihin epidemioihin ja ympäristövahinkoihin.

Pilaantunut talousvesi ja siitä aiheutuvat mahdolliset epidemiat voivat muodostua laajoiksi paikallisiksi ongelmiksi terveydenhuoltojärjestelmälle sekä väestön hyvinvoinnille. Kunnan terveydensuojeluviranomaisten valvonnan ja vesihuoltolaitoksen säännöllisen laadun tarkkailun ja riskien hallinnan avulla varmistetaan, että vesihuoltolaitoksen toimittama talousvesi täyttää terveydensuojelulaissa säädetyt laatuvaatimukset. Vesihuoltolaitosten käyttöön on sosiaali- ja terveysministeriön johdolla kehitetty talousveden riskinhallintajärjestelmä, WSP (Water Safety Plan) ja yhdyskuntajätevesihuollon riskinhallintajärjestelmä, SSP (Sanitation Plan) terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. Ennakoivaa varautumista on huolehtia myös vedenottamoiden ja muiden yhdyskuntateknisten alueiden suojaamisesta ja valvonnasta. Parasta vesihuollon varautumista on vesihuoltoverkoston ennakoiva kunnossapito ja saneeraus. Myös tilapäisen vedenjakelun valmiutta ja operatiivista toimivuutta on tarpeen kehittää ja harjoitella jatkuvasti.

Kuopion kaupungin alueella toimii tällä hetkellä useita kymmeniä vesihuoltolaitoksia, joilla on kunnan hyväksymät toiminta-alueet. Lisäksi Kuopion alueella on joitakin pienempiä vesiyhtymiä. Kuopion alueella toimivista vesihuoltolaitoksista suurin on Kuopion kaupungin omistama Kuopion Vesi Oy, jonka toiminta-alue kattaa keskeisen kaupunkialueen lisäksi Siilinjärven, Melalahden, Kurkimäen, Vehmersalmen, Karttulan, Nilsiä, Maaningan ja Juankosken taaja-asutusalueet. Maaningalla Kuopion Veden toiminta-alue kattaa myös laajoja alueita haja-asutusalueilta. Kuopion Vesi tuottaa talousvettä yli 100 000 asukkaalle ja useille huoltovarmuuden kannalta tärkeille toimintoille. Muut vesihuoltolaitokset, lähinnä osuuskunnat, toimivat pääsääntöisesti haja-asutusalueilla ja huolehtivat toiminta-alueillaan vedenjakelusta. Suurin osa vesiosuuskunnista ostaa talousvetensä Kuopion Vesi Oy:ltä. Muutamat vesiosuuskuntaa ylläpitävät omia vedenottamoita. Kuopion Veden järjestämän keskitetyn jätevesiviemäröinnin piirissä on noin 98 000 asukasta. Yksitoista vesiosuuskuntaa huolehtii jätevesien johtamisesta. Hulevesien viemäröinnistä koko Kuopion alueella vastaa kaupunkiympäristön palvelualue.

Jätehuollon toimivuus pyritään säilyttämään kaikissa tilanteissa. Polttoaineen saannin häiriöt, sään ääri-ilmiöt, ympäristövahingot, tartuntatautilanteet tai lakot voivat nopeasti vaikuttaa jätehuoltoon. Myös teknologiariippuvuus ja sähköiset tietojärjestelmät on otettava aiempaa voimakkaammin huomioon. Vakavimmissa häiriötilanteissa jätteiden keräys ja kuljetus ovat ensisijaisia toimintoja, sillä jätteiden keräyksen ja kuljetuksen seisahtuminen pitkään jatkuessaan aiheuttaa terveys- ja ympäristöriskin.

8.3.2022

Julkinen

Tuontipolttoaineiden tai muun energian tuonnin vaikeutuminen voi pitkittyessään synnyttää taloudellisen huoltokriisin, joka voi laukaista uhkia muilla aloilla. Nämä häiriöt heijastuvat myös Kuopioon, vaikka Kuopion Energian tuotantopolttoaine on yli 90 prosenttisesti paikallinen biopolttoaine (turve ja puu). Sähkökatkotilanteessa myös kaukolämmön toimittaminen katkeaa.

4.1.4 Elintarvikehuollon vakavat häiriöt

Elintarvikehuolto on voimakkaasti alueellisesti keskittynyttä alkutuotannon, jalostuksen ja jakelujärjestelmien osalta, mikä lisää järjestelmän haavoittuvuutta. Keskeisiä riippuvuussuhteita muodostavat muun muassa energiahuolto, tietojärjestelmät, ulkoistetut tukipalvelut, vesihuolto ja logistiikka. Elintarvikehuolto on voimakkaasti tuontiriippuvainen, sillä suurin osa raaka-aineista, pakkausmateriaaleista ja varsinkin kemikaaleista ovat joko osittain tai kokonaan tuotava ulkomailta. Alkutuotannossa kasvinviljelyä haavoittuvampi on kotieläintuotanto, sillä se on nykyisellään hyvin riippuvainen sähkö-, energia- ja vesihuollosta, kuljetuslogistiikasta sekä tietojärjestelmien toimivuudesta. Riippuvuus kone- ja laitehuollosta sekä eläintautiepidemioiden riski on myös kasvanut. Kotieläintuotanto on vahvasti valkuaisaineriippuvainen.

Eläin- ja kasvitautiepidemiat saattavat aiheuttaa elintarvikehuollon vakavia häiriöitä. Vieraiden aineiden pääsy elintarvikeketjuun voi johtaa laajoihin rehujen ja elintarvikkeiden poisvetämissiin.

Elintarvikehuollon alkutuotannon ja vesihuollon turvaaminen valtakunnan tasolla kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle (MMM).

Elintarvikehuollon häiriötilanteisiin varaudutaan Kuopiossa osana päivittäistavara- ja elintarvikehuollon valmiussuunnittelua. Kaupungin tehtäviin kuuluu järjestää joukkoruokailu hallinnoimissaan kouluissa, päiväkodeissa, sairaaloissa sekä hoitolaitoksissa. Kuopion kaupungin ruokahuolto on ulkoistettu 1.1.2012 Servica Oy:lle. Servican varautumista ohjataan palvelusopimuksella, jota johtokeskuksen johtoryhmän tarvittaessa auditoi.

4.1.5 Rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt

Hyvin toimiva rahoitus- ja maksujärjestelmä on välttämätön edellytys talouden ja yhteiskunnan toiminnalle. Se edellyttää vakaata rahoitusjärjestelmää, joka kykenee moitteettomasti hoitamaan perustehtävänsä, kuten rahoituksen ja maksujen välityksen, rahoitusvälineiden hinnoittelun sekä riskien jakamisen. Lisäksi rahoitusmarkkinoiden toimijoiden riskinkantokyvyn ja yleisen luottamuksen rahoituslaitoksiin ja infrastruktuuriin on oltava riittävä kestääkseen toimintaympäristön häiriöitä. Pankkien riskitilanne on tulevaisuudessa yhä selvemmin kytköksissä yleiseen talouskehitykseen. Toiminnan keskittyessä hyvä hallintotapa on keino vähentää sekä infrastruktuu-

8.3.2022

Julkinen

rin että sen käyttäjien altistumista riskeille. Keskeinen riski ja uhka-kuva on taantumien piteneminen. Merkittävien toimijain, esimerkiksi kansainvälisen pankin, tietotekniikan ja maksuvalmiuteen liittyvät ongelmat, voivat heijastua infrastruktuuriin. Koska Suomen infrastruktuuri on erittäin keskittynyt, suurehkon toimijain ongelmat heijastuisivat meille voimakkaana. Vakuutusalojen suurimmat riskit liittyvät vakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan.

Valtakunnan tasolla rahoitusjärjestelmä ja rahahuolto kuuluvat valtiovarainministeriölle (VM).

Kaupungin maksuliikennettä hoitaa Monetra Oy.

4.1.6 Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt

Väestön terveyttä ja toimeentuloturva voivat häiritä pitkittynyt taloudellinen taantuma, laajat epidemiat ja vaaralliset tarttuvataudit, säteily- ja muut ympäristöonnettomuusriskit, ravinnon tai talousveden saastuminen, kemialliset uhkat, lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden vaikeutuminen tai laajamittainen maahanmuutto. Uhkat voivat toteutua onnettomuuksien, luonnonkatastrofien tai tahallisen toiminnan seurauksena. Hitaammin kehittyviä uhkia voivat olla väestön ikääntymisestä, syrjäytymisestä ja yleisen terveytilanteen heikkenemisestä aiheutuvat haasteet.

Sosiaalisen ja alueellisen syrjäytymisalttiuden lisääntyessä haasteena ovat tavanomaisten yhteiskuntarakenteiden ulkopuolella elävät ihmiset. Syrjäytyminen aiheuttaa alttiutta sairauksille, tartuntataudeille, tapaturmille ja ennenaikaiselle kuolemalle sekä lisää perheväkivaltaa ja erityisesti nuorten vakavaa häiriökäyttäytymistä. Syrjäytyminen ja yhteiskuntarauhan häiriintyminen heikentävät kansallista yhtenäisyyttä ja väestön kriisinkestävyttä.

Väestön terveyden ja toimeentuloturvan vakava häiriintyminen voi ilmetä pandemiana, laajana ruokamyrkytyksenä, joka voi kohdistua kaupungin henkilökuntaan tai kuntalaisiin. Kansainvälistyminen ja ihmisten liikkuvuus ovat osaltaan lisänneet tartuntatautien leviämisen uhkaa.

Kaupungin vesijohtoverkoston saastuminen saattaa aiheuttaa useiden ihmisten vakavan sairastumisen ja ympäristövahinkoja. Jätehuollon ja viemäroinnin puuttuminen voi aiheuttaa rottien ja tautien leviämisen aiheuttaen useiden ihmisten vakavan sairastumisen.

Yhteiskunnan toimintakykyä vahingoittaviin ilmiöihin ja tapahtumiin liittyy yleensä myös taloudellisia vaikutuksia, ja toisaalta taloudelliset uhkat voidaan nähdä myös itsenäisinä tekijöinä, jotka voivat toteutessaan vaarantaa yhteiskunnan normaalin toiminnan. Suhdannevaihtelut ovat ominaisia talouskehitykselle normaalioloissa. Kuopion kaupungin taloudellinen toimintakyky kytkeytyy niin maailmatalouden kuin valtiontalouden kehitykseen. Vetovoimaisuuden, strategisen

8.3.2022

Julkinen

suunnittelun ja talouden, toiminnan ja henkilöstövoimavaran tasapainottamisen avulla kaupunki voi osaltaan edistää tasapainoista kehitystä.

Suomi ja siten myös Kuopio on kaikissa turvallisuustilanteissa riippuvainen ulkomaankaupastaan ja maantieteellisen sijainnin vuoksi varsinkin merikuljetuksista. Myös Suomen elintarvikeomavaraisuus on vähenemässä. Eläin- ja kasvitautiepidemiat, myös maamme ulkopuolella, voivat johtaa vakaviin häiriöihin eläinten ja elintarvikkeiden kaupassa ja saatavuudessa. Tuontipolttoaineiden tai muun energian tuonnin vaikeutuminen voi pitkittyessään synnyttää taloudellisen huoltokriisin, joka voi laukaista uhkia muilla aloilla. Nämä häiriöt heijastuvat myös Kuopioon, vaikka Kuopion Energian tuotantopolttoaine on yli 90 prosenttisesti paikallinen turve.

Toimeentuloturvan järjestäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon, lääkkeiden ja terveydenhuollon tarvikkeiden ja laitteiden saatavuuden turvaaminen, terveysuhkien havainnointi-, seuranta- ja hallintojärjestelmien ylläpitäminen sekä ympäristöterveydenhuollon palvelujen turvaaminen valtakunnan tasolla kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle (STM).

Taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen heijastuu kaupungin palvelutuotantokykyyn ja sitä kautta sosiaaliseen polarisaatioon. Kriisin pitkittyminen vaikeuttaa infrastruktuurin ylläpitoa. Tilanne pitkittyessään vaikuttaa voimakkaasti yleiseen turvallisuustilanteeseen.

4.1.7 Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhat

Suuronnettomuuksien tai luonnon ääri-ilmiöt aiheuttavat usein laajaa tuhoa tai vaaraa ihmishengille, omaisuudelle tai ympäristölle. Onnettomuudet tapahtuvat äkillisesti ja ennalta arvaamatta. Niiden vaikutusalue voi olla aluksi paikallinen, mutta voi kasvaa jatkuvasti ajan kuluessa, ellei tehokasta pelastus- ja torjuntatoimintaa kyetä nopeasti organisoimaan. Suuronnettomuuksien syynä ovat tavallisesti inhimilliset virheet tai teknistä toimintaa ohjaavien järjestelmien viat.

Potentiaalisesti pahimpia suuronnettomuuksien aiheuttajat teollisuudessa ovat vaarallisia aineita käsittelevät laitokset. Matkustajaliikenteessä suuronnettomuudesta seuraa ihmishenkien menetyksiä ja joukkoliikenteen ollessa kyseessä, haittavaikutukset ihmisten liikkumiselle. Vaarallisten aineiden kuljetuksissa voi suuronnettomuuden seurauksena syntyä ihmishenkien menetyksien lisäksi materiaalisia vaurioita ja ympäristöongelmia, kuten maa- tai vesi- ja ranta-alueiden saastumista. Liikenteeseen liittyviä riskejä ovat mm. ydinkeskustan lähellä tapahtuva vakava kemikaalionnettomuus rauta- tai maantiellä sekä vesistöalueella tapahtuva öljyonnettomuus.

Laajat tulipalot tai muut onnettomuudet teollisuuslaitoksissa, sairaaloissa, oppilaitoksissa, kauppakeskuksissa voivat aiheuttaa pitkäaikaisen esteen toiminnan jatkumiselle. Suurpaloilla voi olla myös laaja-alaisia vaikutuksia alueen väestölle.

Luonnon aiheuttamat suuronnettomuudet aiheutuvat poikkeuksellisten sää- ja luonnonilmiöiden seurauksena. Suuronnettomuustilanteen voi aiheuttaa pitkäaikaiset tai äkilliset rankkasateet, metsäpalot, myrskyt tai säteilytason nousu.

Ympäristöuhkat ovat ympäristön muutoksia, jotka saattavat merkitä haittaa tai jopa uhkaa ihmisten terveydelle. Ne voivat vaarantaa taloudellisen toiminnan edellytyksiä sekä uhata eliölajien olemassaoloa tai muuta ekologista tasapainoa. Ympäristömuutokset voivat olla nopeasti kehittyviä, jolloin on yleensä kysymyksessä ympäristöonnettomuus. Hitaasti kehittyvät ympäristöuhkat, esimerkiksi ympäristön vähittäinen pilaantuminen, ovat vaikeasti havaittavia. Ympäristöuhkat voivat syntyä inhimillisestä toiminnasta tai ne voivat olla luonnon ääri-ilmiöiden aiheuttamia.

Pahimmillaan ympäristöuhkat koskevat koko maapalloa, mutta ne voivat olla myös paikallisia. Teollisen toiminnan seurauksena esimerkiksi raskasmetalli- tai kemikaalipäästöt voivat ympäristössä nousta niin korkeiksi, että sairastavuus alueella kasvaa huomattavasti. Puutteellisen jätehuollon seurauksena maaperä voi saastua niin pahasti, että se ei enää kelpaa asutukseen.

Nykyisin tilanne Kuopiossa paikallisten ympäristöuhkien osalta on hallinnassa. Ympäristöuhkat liittyvät ympäristön pilaantumisen ja ilmaston muutoksen aiheuttamiin pitkäkestoisin prosesseihin, jotka voivat aiheuttaa paikallisesti äkillisen rankkasateen, tulvan tai muun myrskyn. Ympäristöuhkan muodostavat myös kaukokulkeumana tulevat savut ja ydinvoimalassa tapahtuvat onnettomuudet.

Eryityisesti haja-asutusalueen toiminnan uhkana on myrskyjen tai tykylumen aiheuttamat pitkittyneet sähkökatkot, tiestön tukkeutuminen ja mahdolliset vahingon omaisuudelle ja ihmisille. Sähkön siirtoon liittyviä kysymyksiä on käsitelty kohdassa 7.7.

4.1.8 Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus

Terrorismintorjunnan toimintaympäristö Suomessa on nopeassa muutoksessa ja terrorismin uhka on muuttunut. Terrorismin torjunta kuuluu Suojelupoliisin tehtäviin. Terrorismin torjunnan tavoitteena on tunnistaa Suomeen kohdistuvat uhat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja estää niiden toteutuminen.

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan aatemaailmalla perustellen. Poliisin tietojen mukaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien ryhmien määrä on lisääntynyt viimeisten 10 vuoden aikana Suomessa. Suomessa järjestäytyneet rikollisryhmät ovat mukana erityisesti huumausainerikollisuudessa. Ryhmien toimintaan liittyy usein myös väkivallan käyttö tai sillä uhkaaminen ja rahanpesu.

Poliisin tehtävänä on poliisilain perusteella oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikostorjunta (estäminen, paljastaminen, selvittäminen) ja syyteharkintaan saattaminen. Paikallisen rikostorjuntatyön koordinointi ja yhteistyö, järjestöjen ja asukkaiden yhteistyön parantaminen ja asukkaiden keskinäisen avun lisääminen ja muut toimet rikosten ehkäisyn edellytysten parantamiseksi lisäävät turvallisuutta. Syrjäytymisen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisy ovat tärkeimpiä ja vaikuttavimpia toimintamuotoja.

Kuopion kaupunki tekee säännöllistä ja jatkuvaa yhteistyötä Itä-Suomen poliisilaitoksen, Suojelupoliisin ja yksityisten turvallisuusalan toimijoiden kanssa. Erityisesti keskitytään ennaltaehkäisemään yleisötilaisuuksissa ja julkisissa rakennuksissa tapahtuvia onnettomuuksia tai rikollisia tekoja, jotka voivat aiheuttaa välittömän uhkan ihmisille ja omaisuudelle sekä toiminnan jatkuvuudelle.

4.1.9 Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt – Laajamittainen maahantulo

Laiton maahantulo ja ihmiskauppa ovat maailmanlaajuisia ilmiöitä. Suomi on laittoman maahantulon kohde- ja kauttakulkumaa. Laiton maahantulo ja laiton maassa oleskelu luovat pohjaa uhkille, kuten harmaalle taloudelle, laittomalle työnteolle ja terrorismille. Laajamittaisen maahantulon tilanteissa rajalle saapuu lyhyessä ajassa kymmeniä tuhansia suojelua pyytäviä ulkomaalaisia. Maahanmuuttajien tutkinta ja sijoittaminen sitovat merkittävästi yhteiskunnan voimavaroja.

Rajaturvallisuuden ylläpitäminen, maahanmuuton hallinta ja laajamittaisen maahanmuuton hallinta kuuluvat sisäministeriölle (SM).

Hallitsemattoman maahanmuuton tilanteissa Kuopion on varauduttava ottamaan vastaan vähintään 1 000 henkilöä. Varautumissuunnitelma vastaanottokeskusten perustamiseksi ja hätämajoituksen järjestämiseksi sisältyy perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden valmiussuunnitelmaan.

4.1.10 Hybridiuhat ja sotilaallisen voiman käyttö

Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi tulee varautua vastaamaan entistä monitahoisempiin uhkiin, joissa yhdistyvät sotilaalliset ja ei-sotilaalliset keinot, erityisesti informaatiovaikuttaminen ja yhteiskunnan kriittisten toimintojen lamauttaminen. Valmiutta sotilaallisiin ja ei-sotilaallisiin uhkiin vastaamiseksi kehitetään osana kokonaisturvallisuuden toimintamallia viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana.

Sodanuhka vaatii valtakunnan koskemattomuuden vartioinnin tehostamista ja varautumista sodasta aiheutuviin psykologisiin, taloudellisiin ja poliittisiin ja väestön fyysistä turvallisuutta vaarantaviin seuraamuksiin. Kunnan henkilöstöhallinnossa se aiheuttaa välittömästi

8.3.2022

Julkinen

muutoksia puolustusvoimien kutsuessa palvelukseen reserviläisiä. Työvoiman kysyntä vilkastuu ja sosiaalihuollon tarve lisääntyy. Kuntalaisten mahdollisen fyysisen suojaamistarpeen lisääminen edellyttää väestön suojaamiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehostamista. Tehostettujen sosiaali- ja terveystalvelujen lisäksi tarvitaan perushyödykkeiden jakelujärjestelmän käyttöönottoa sekä välttämättömien perustalvelujen saannin varmistamista.

Sodanuhkatilanteessa väestön suojaamiseksi suoritettavat valmistelutoimenpiteet saatetaan täyteen valmiuteen aseellisen hyökkäyksen ta-pahduttua. Kunnan asukkaat voivat joutua hyökkääjän erikoisjoukkojen, ilmasotatoimien vaikutusten kohteeksi tai alttiiksi joukkotuh-aseiden haittavaikutuksille.

Suomen sotilaallinen puolustaminen ja muiden viranomaisten tuke-minen kuuluvat puolustusministeriölle (PLM).

4.2 Merkittäviä riskikohteita Kuopiossa

Pohjois-Savon pelastuslaitos on määritellyt henkilö- ja paloturvalli-suuden kannalta keskeiset riskikohteet Kuopion kaupungin alueella. Poikkeusoloissa kohteiden ja alueiden uhka-arvio saattaa muuttua huomattavastikin.

Kuopion halki kulkee vilkasliikenteinen valtatie 5, jolla kuljetetaan myös suuria määriä vaarallisia aineita. Satamat ja vesiliikenne muodostavat vesistöjen kannalta merkittävimmät riskikohteet Kallavedellä, vaikka siellä ei liikennöikään polttoainekuljetuksia. Savon rata kulkee ruutukaavakeskustan pohjoispuolelta kaupunkia sivuten.

Teollisuuslaitokset ovat pääasiassa keskittyneet moottoritietä seurailvien rinnakkaisväylien varsille, monin paikoin vesistöjen äärelle. Teollisuutta on myös mm. Itkonniemellä, Kelloniemessä ja Neulamäessä sekä pienempiä yksiköitä myös muissa kaupunginosissa.

Kauppakeskittymät sijaitsevat pääosin torin ympäristössä ja market-alueilla moottoritien läheisyydessä. Muun muassa Matkuksen kaup-pakeskus ja IKEA palvelevat asiakkaita laajalti koko Itä-Suomen alu-eelle.

Merkittävimmät henkilömääristä aiheutuvat riskit liittyvät erityisesti sairaaloihin, hoitolaitoksiin, oppilaitoksiin, hotelleihin ja suuriin ko-koontumistiloihin. Myös suuriin ulkoilmatilaisuuksiin voi liittyä hen-kilö- tai muu onnettomuusriski.

Talousveden ja jäteveden puhdistukseen sekä pumppaukseen liitty-vät laitokset muodostavat riskikohteita.

Sähkö- ja lämpöenergian tuotannon osalta Haapaniemen voimalat ovat riskikeskittymiä. Kuopion jätekeskus voi muodostaa riskin, esim. tulipalo voi aiheuttaa haitallisia päästöjä ilmaan.

LIITE 4 Luettelo Kuopion kaupungin merkittävimmistä riskikohteista (salainen, JulL 621/1999, 24 § 8 k.)

5 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

5.1 Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011). Valtioneuvosto toteaa yhdessä tasavallan presidentin kanssa maassa vallitsevan poikkeusolot, jolloin valtioneuvosto säätää asetuksella poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Asetus hyväksytään tai kumotaan eduskunnassa. Asetus koskee koko maata tai sen osaa ja siinä määritellään, mitkä toimivaltuudet otetaan käyttöön. Asetus voi olla voimassa enintään kuusi kuukautta.

Poikkeusoloissa valtuusto voidaan kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja edellytetään välitöntä päätöksentekoa, on kaupunginhallituksella oikeus päättää valtuuston päätettäväsi säädetyistä asioista. Tämä koskee myös toimivallan siirtämistä. Nämä päätökset on saatettava mahdollisimman pian valtuuston päätettäväksi. Kunnan vastuut poikkeusoloissa on nostettu lain tasolle.

5.2 Valmiussuunnittelun vastuut

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten sekä kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluilla sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvovat alueensa kuntien valmiussuunnittelua.

Kuopiossa palvelualuekohtaiset ja muiden yksiköiden valmiussuunnitelmat perustuvat ministeriöiden ja AVI:n ja ELY:n ohjeisiin. Voimahuollon eli energian tuotannon, siirron ja jakelun yrityskohtaista varautumista ja valmiussuunnittelua johtaa voimatalouspooli, joka on perustettu kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n ja HVK:n välisellä poolisopimuksella. Perusturvan ja terveydenhuollon valmiussuunnitelma on tehty yhteensopivaksi Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa. Palvelualueiden ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmien laatimisesta ja ajan tasalla pitämisestä vastaa kunkin yksikön johtaja. Kuopion kaupungin palvelualueet ja muut yksiköt ovat omissa valmiussuunnitelmissaan varautuneet toimimaan eri valmius-tiloissa. Palvelualueiden valmiussuunnittelua koordinoi kaupungin turvallisuuspäällikkö.

Valmiussuunnitelman yleisestä osasta vastaa kaupunginhallitus. Suunnitelmat tarkistetaan aina, kun muuttuneet olosuhteet tai tilanne antavat siihen aihetta. Suunnitelmien tarkistaminen tehdään vähintään kerran valtuustokaudessa.

5.3 Varautumista ohjaava lainsäädäntö

Kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat mm. seuraavat lait ja säädökset:

- valmiuslaki 1552/2011
- pelastuslaki 379/2011
- valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/ 2011
- laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992
- laki puolustusvoimista 551/2007
- valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista VNp 1048/2018
- vesihuoltolaki (119/2001? 681/2014)
- sähkömarkkinalaki (588/2013)

6 Kriisijohtaminen

6.1 Kaupungin kriisijohtamisen yleiset periaatteet ja päätösvallan käyttö

Johtaminen häiriötilanteissa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimivan kaupunginjohtajan vastuulla on toimivaltaisen viranomaisen tuekseen tarvitseman yhteistoiminnan järjestäminen ja muiden viranomaisten toiminnan käynnistäminen, kokonaisuuden hallinta sekä päätöksenteon ja taloudellisten resurssien varmistaminen.

Normaalioloissa esiintyvät häiriötilanteet hallitaan kaupungin johtamisjärjestelmän mukaisesti tavanomaisin toimivaltuuksin. Normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteissa kaupungin palvelualueet vastaavat toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja siihen liittyvästä johtamistoiminnasta.

Normaaliolojen häiriötilanteissa, joissa useiden toimijoiden yhteistoiminta on ratkaisevaa, toimivat konserniyhtiöiden ja taseyksiköiden johtajat tarvittaessa kaupunginjohtajan virkamääräyksen kautta siten, että kaupungin kokonaisuus toteutuu ja häiriön vaikutukset ihmisille, ympäristölle ja omaisuudelle voidaan minimoida.

Poikkeusoloissa tapahtuvasta kunnan hallinnosta on säädetty valmiuslaissa.

LIITE 1 Valmiuslain (1552/2011) velvoitteet kunnan toimintaan

6.2 Kuopion kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä

Kriisijohtamista varten kaupungissa toimii kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä. Kaupunginjohtaja toimii johtokeskuksen johtoryhmän puheenjohtajana. Kaupunginjohtajan sijaisena toimii kaupunginhallituksen nimeämä apulaiskaupunginjohtaja.

Johtokeskuksen johtoryhmän ja sen jaostojen tehtävinä on kaupungin johdon avustaminen mm. tilannekuvan ja tilannetietoisuuden muodostamisessa, kriisiviestinnässä ja muissa johtamistoimintojen tukitoimissa. Pitkäkestoisissa vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa johtokeskus pidetään jatkuvasti miehitettynä.

Viestinnän ja tilannekuvatoiminnan yhteistyön on oltava saumatonta niin, että sekä medialle että alueen asukkaille voidaan välittää oikeaa ja oikea-aikaista tietoa tapahtumista sekä ohjeita, joilla voidaan varmistaa kansalaisten turvallisuus.

Mikäli kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä kutsutaan koolle, siitä ilmoitetaan välittömästi kaupunginhallituksen puheenjohtajalle. Johtokeskuksen johtoryhmä hyväksyy johtokeskustoiminnan budjetin, vuosikellon ja määrittelee johtokeskuksen jaosten tehtävät.

6.2.1 Johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämisen perusteet

Kuopion kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä hälytetään, kun kohdataan:

- häiriötilanne tai suuronnettomuus, jolla on laaja vaikutus Kuopiossa asuvien tai oleskelevien ihmisten toimintaan, palveluun ja turvallisuuteen
- häiriötilanne tai suuronnettomuus, joka kohdistuu kaupungin käytössä tai omistuksessa olevaan merkittävään kohteeseen (esim. kiinteistö, rakennus tai alue)
- valmiuslain 3 §:n mukainen tilanne, josta aiheutuu poikkeusolot.

6.2.2 Oikeus johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämiseen

Johtokeskuksen johtoryhmän voi hälyttää:

- kaupunginjohtaja
 - johtokeskuksen johtoryhmän jäsen
 - palvelualueella tai vastaavassa toimiva päivystävä esimies
 - Pohjois-Savon pelastuslaitoksen Kuopion paloaseman päivystävä palomestari tai muu pelastustoimintaa johtava pelastusviranomainen
-

- Kuopion hätäkeskus
- poliisiviranomainen
- hälytyspyynnön voi esittää edellä mainituille myös muu viranomainen, joita ovat mm.: Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI), Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon ELY, puolustusvoimat (Pohjois-Savon aluetoimisto), Säteilyturvakeskus tai naapurikunta.

6.2.3 Johtokeskuksen johtoryhmän hälyttämistavat

Hälyttäminen tapahtuu johtokeskuksen johtoryhmän matkapuhelimiin tekstiviestillä sekä virkanumeroon että yksityisnumeroon. Hälytysviestin otsikko on aina johtokeskushälytys ja lyhyt kuvaus tapahtumasta (esim. johtokeskushälytys, ruokamyrkytys kouluilla)

- Ensisijainen hälyttämistapa on: Hälyttämiseen oikeutettu johtokeskuksen jäsen tai muu hälyttämiseen oikeutettu henkilö pyytää Pohjois-Savon pelastuslaitoksen Kuopion paloaseman päivystävää palomestaria (P31) hälyttämään johtokeskuksen johtoryhmän koolle Pohjois-Savon hätäkeskuksen kautta tai päivystävä palomestari (P31) suorittaa oma-aloitteisesti hälytyksen. Palomestari varmistaa hälytyksen kaupungin turvallisuuspäälliköltä.
- Toissijainen, täydentävä hälyttämistapa: Johtokeskuksen johtoryhmän jäsenille on perustettu mobiilisovelluksen avulla ryhmä, jonka kautta johtoryhmän jäsen voi hälyttää johtokeskuksen koolle.
- Kaupungin johtokeskuksen johtoryhmän hälytysjärjestelmistä ja päivityksistä kaupunkitasolla vastaa turvallisuuspäällikkö, joka toimittaa tiedot keskitetysti Pohjois-Savon pelastuslaitokselle. Pohjois-Savon pelastuslaitos toimittaa tiedot edelleen Kuopion hätäkeskukselle.

6.2.4 Johtokeskuksen johtoryhmän jäsenet, toimivaltaisuus, sijaisuudet ja asiantuntijat

Johtokeskuksen johtoryhmän muodostavat:

- kaupunginjohtaja, puheenjohtaja
 - apulaiskaupunginjohtajat (kaupunginhallituksen päättämässä järjestyksessä varapuheenjohtajana)
 - hallintojohtaja, jäsen ja IV varapuheenjohtaja
 - ympäristöjohtaja, jäsen ja V varapuheenjohtaja
 - kaupungininsinööri
 - viestintäpäällikkö
 - turvallisuuspäällikkö
 - tietohallintojohtaja
-

8.3.2022

Julkinen

- Kuopion palopäällikkö tai hänen määräämänsä pelastustoimen edustaja
- hallintosihteeri, sihteeri

Kaupunginhallituksen 29.10.2007 päätöksen (4386/151/2007) mukaan kaupungin johtokeskuksen johtoryhmän kokouksiin voidaan tarvittaessa kutsua asiantuntijoita eri palvelualueilta, liikelaitoksista ja viranomaisista. Tällaisia asiantuntijoita ovat mm.: Kuopion Energian Oy:n toimitusjohtaja, Kuopion Sähköverkko Oy:n toimitusjohtaja, Kuopion Energia -konsernin valmiuspäällikkö, Kuopion Vesi Oy:n toimitusjohtaja, Kuntatekniikkaliikelaitoksen toimitusjohtaja ja Servican toimitusjohtaja, kaupunkiympäristön palvelualueen vesihuoltoinsinööri, ruoka- ja päivittäistavarahuollon viranomaisvastuullinen viranhaltija, tilakeskuksen johtaja ja kaupungin henkilöstöjohtaja. Johtokeskukseen voidaan tarvittaessa kutsua myös mm. Pohjois-Savon aluetoimiston, poliisin, seurakuntien ja kaupungin psykososiaalisen työn kriisiryhmän edustajia. Itä-Suomen poliisilaitos on nimennyt yhdyshenkilön Kuopion johtokeskuksen johtoryhmään.

Johtokeskuksen johtoryhmä on toimivaltainen, kun kaupunginjohtaja tai hänen sijaisenaan toimiva apulaiskaupunginjohtaja tai muu varapuheenjohtaja ja yksi jäsen ovat paikalla. Johtokeskuksen johtoryhmä toimii kaupunginjohtajan toimivaltuuksin.

Mikäli johtokeskuksen turvallisuuspäällikkö (järjestelyjaoksen johtaja) on estynyt, toimii Kuopion palopäällikkö tai muu määrätty pelastustoimen edustaja hänen sijaisenaan. Muussa tapauksessa johtokeskuksen puheenjohtaja määrää sijaisen hoitamaan tehtävää.

Mikäli hallintosihteeri on estynyt, nimetään johtokeskuksen johtoryhmän sihteeri erikseen.

Johtokeskustoimintaa varten on tehty tarvittavat tila-, henkilö- ja materiaalivaraukset siten, että johtokeskus pystyy toimimaan kaikissa turvallisuustilanteissa.

Johtokeskuksen johtoryhmän jäsenten tarkemmat tehtävät määritellään johtokeskuksen työjärjestyksessä. Mikäli johtokeskuksen jäsen on estynyt virantoimituksesta, johtokeskuksen toimintaan osallistuu jäsenen varahenkilö.

LIITE 2 Kuopion kaupungin johtokeskuksen toimintakaavio (salainen, JulL 621/1999, 24 § 8 k.)

LIITE 5 Johtokeskuksen toiminnan käynnistäminen -ohje (salainen, JulL 621/1999, 24 § 8 k.)

6.3 Häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestintä

Häiriötilanteessa ihmisten tiedon tarve kasvaa. Mitä nopeammin ja avoimemmin tiedotetaan, sitä vähemmän väärit tiedot ja huhut leviävät.

Häiriötilanneviestinnän päätehtävänä on:

8.3.2022

Julkinen

- varoittaa tapahtuneesta,
- antaa toimintaohjeet lisävahinkojen välttämiseksi,
- estää huhujen leviäminen ja
- auttaa organisaatiota palautumaan normaalitilaan

Häiriötilanteissa viestintävastuut ovat niillä henkilöillä, joilla ne ovat normaalistikin, mutta tarvittaessa on varauduttava vahvistamaan viestintäorganisaatioita tilanteen vaatimalla tavalla. Valmius häiriötilanteiden viestinnän hoitamiseen on oltava kaikkina kellonaikoina.

Kaupungin tehtävänä on viestiä häiriötilanteen aiheuttamista toimenpiteistä ja niiden muutoksista. Medialle välitetään mahdollisimman nopeasti ensitiedote tapahtumasta. Tiedotustilaisuus järjestetään, jos tapahtuma on erityisen vakava tai se herättää muuten laajaa kiinnostusta.

Kaupungilla on palvelupuhelinjärjestelmä, joka voidaan aktivoida lyhyellä varoitusajalla toimintaan. Erikseen tiedotettavaan puhelinnumeroon voidaan ottaa yhtä aikaa noin 40 puhelua. Kuntakeskusten pitäjäraadeista on lisäksi nimetty häiriötilanneviestinnän yhteyshenkilöt tukemaan kaupungin viestintää.

Häiriötilanneviestinnässä tulee myös varautua tilanteisiin, joissa sähköä ei ole ja tietoverkot eivät toimi. Pitkäkestoisessa sähkö- tai puhelinliikenteen katkoksesta asiakaspalvelua ja viestintää keskitetään varavoimalla varustetuille paloasemille.

Häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestinnässä voidaan käyttää tarvittaessa vaaratiedotteita. Vaaratiedotteet on toimitettava aina pelastus- tai poliisiviranomaisen kautta.

Kuopion kaupungilla on häiriötilanneviestintäohje, joka päivitetään vuosittain. Ohjeen päivittämisestä ja häiriötilanneviestinnän etukäteisjärjestelyistä vastaa viestintäpäällikkö. Ohjekansio on jaettu erillisen jakelulistan mukaan johtokeskuksen henkilöstölle, apulaiskaupunginjohtajille, asiakkuusjohtajille sekä muille häiriötilanneviestinnän avainhenkilöille.

LIITE 3 Käsitteet ja määritelmät

6.4 Palvelualueiden ja vastaavien johtaminen

Häiriötilanteiden hallinta palvelualueilla tapahtuu linjaorganisaation mukaisesti hallinto- ja toimintasääntöjen mukaisin toimivaltuuksin. Vakavissa tai useampia palvelualueita koskevissa häiriötilanteissa johtamista voidaan tehostaa perustamalla erillinen johtopaikka. Johtopaikan vastuuhenkilöksi ja palvelualueen operatiiviseksi kriisijohtajaksi voidaan tällöin määrätä asiakkuusjohtaja palvelualueen valmiussuunnitelman mukaisesti. Toiminnan priorisointi tehdään voimassaolevan valmiussuunnitelman mukaan. Lautakunnat kutsutaan koolle hallintosäännön mukaisesti. Johtokeskuksen johtoryhmä tukee tarvittaessa tilannekuvan muodostamista ja häiriötilanneviestintää.

6.5 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kii-reellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastuslain (379/2011) mukaan, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.

Pelastuslain 36 § antaa pelastustoiminnan johtajalle riittävät toimintavaltuudet normaaliolojen häiriötilanteiden hallitsemiseksi. Pelastusviranomaisten tulee tunnistaa pelastustoimintaa ja pelastustoiminnan johtovastuuta tarvitsevat tilanteet, jotta kokonaisturvallisuutta saadaan ylläpidettyä kaikkia tarvittavia resursseja hyödyntämällä.

Itä- ja Kaakkois- Suomen pelastuslaitosten vuoroviikoin ylläpitämä Itä- ja Kaakkois- Suomen tilannekeskus tuottaa häiriötilanteiden tilannekuvaa 24/ 7 periaatteella myös Kuopion kaupungin viranomaisille. Erikseen perustettava Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtokeskus johtaa ja pitää yllä tilannekuvaa pelastustoiminnan osalta koko Pohjois-Savon alueella.

7 Valmiussuunnitelmien mukainen toiminta

Kuopion kaupungin tuottamien ja järjestämien palveluiden ja viranomaistoiminnan vaatimat kriisijohtamistoimenpiteet on määriteltävä palvelualueiden, konserniyhtiöiden ja muiden yksiköiden valmiussuunnitelmissa. Kuopion kaupungin häiriötilanneviestintäohjeessa kerrotaan, millä välineillä ja keinoilla kriisiviestintää hoidetaan häiriötilanteissa. Ohje päivitetään kerran vuodessa. Ohjeen päivittämisestä vastaa viestintäpäällikkö.

Seuraavaksi kuvataan kaupungin yksiköiden valmiussuunnitelmien mukainen toiminta, johtovastuut sekä varautumisvelvoitteet.

7.1 Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueetta johtaa kaupunginjohtaja. Kaupunginjohtaja toimii hallintojohtajan, elinkeinojohtajan, strategiajohtajan ja markkinointijohtajan lähiesimiehenä. Hallintojohtaja toimii talousjohtajan, henkilöstöjohtajan, tietohallintojohtajan,

8.3.2022

Julkinen

toimitilajohtajan ja lomituspalvelujohtajan lähiesimiehenä. Elinkeinojohtaja toimii työllisyyspalvelujohtajan lähiesimiehenä. Kaupunginjohtaja päättää elinvoima- ja konsernipalvelujen yhteisten voimavarojen käyttämisestä ja vastuualueiden välisestä voimavarojen siirrosta.

Palvelualueen varautumisen tavoitteena on pitää kaikissa olosuhteissa kaupungin päätöksenteon valmistelu, päätöksenteko ja täytäntöönpano toimintakykyisenä ja lainmukaisena. Elinkeino- ja konsernipalvelut muodostuvat seuraavista vastuualueista: yrityspalvelu, työllisyyspalvelu, strategia ja kehittäminen, markkinointi ja viestintä, lomituspalvelu, kaupunginkanslia, työnantajapalvelu, talous- ja omistajaohjaus, tietohallinto sekä tilapalvelut. Lisäksi varmistetaan henkilöstöhallinnon, arkistoinnin ja rahaliikenteen kriittisimmät toiminnot sekä sisäisen ja ulkoisen viestinnän hoitaminen kaikissa valmiustilanteissa. Myös yleisten vaalien toimittamiseen tarvittavat toimintaedellytykset turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa.

Konsernipalvelussa työskentelevä turvallisuuspäällikkö koordinoi kaupunki- ja Kuopio-konsernin tasoista valmiussuunnittelua ja toimii kaupungin varautumisen yhdyshenkilönä. Tietohallinto vastaa Istekki Oy:n valmiussuunnitelman ja tietojärjestelmien jatkuvuussuunnitelmien auditoinnista.

7.2 Perusturva ja terveydenhuolto

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueita johtaa perusturvan ja terveydenhuollon apulaiskaupunginjohtaja. Hänen varahenkilönään toimii kaupunginhallituksen nimeämä apulaiskaupunginjohtaja. Vakavissa tai useampia palvelualueita koskevissa häiriötilanteissa operatiiviseksi kriisijohtajaksi voidaan määrätä asiakkuusjohtaja palvelualueen valmiussuunnitelman mukaisesti.

Perusturvan ja terveydenhuollon varautumisen tavoitteena on turvata väestölle kaikissa olosuhteissa terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, terveellinen ympäristö sekä toimeentulo. Palveluiden ja toimeentulon taso sopeutetaan vallitsevaan turvallisuustilanteeseen ja käytettävissä oleviin voimavaroihin. Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueella on erillinen psykososiaalisen tuen ja avun kriisivalmiusryhmä, joka on valmiudessa antamaan psykososiaalista tukea ja kriisiapua onnettomuuden uhreille ja heidän läheisilleen sekä tarvittavan jälkihoidon järjestämiseksi kaikille pelastustyössä mukana olleille. He tekevät sopimukseen perustuvaa yhteistyötä Kuopion evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän henkisen huollon ryhmän kanssa.

Perusturvan ja terveydenhuollon valmiussuunnitelma sisältää kuvaukset sosiaali- ja terveystoimen erityistehtävien järjestämisestä valmiusasteittain. Suunnitelmassa on kuvattu kiireellinen avosairaanhoito, psykososiaalinen tuki ja psykososiaaliset palvelut, ensihoito, epidemiat ja pandemiat, hoito kotona ja laitoksissa, huoltotoiminta,

8.3.2022

Julkinen

majoitus, ruokahuolto, vaatteisto ja muut varusteet, sosiaalityö, sosiaalipäivystys, varautuminen säteilyonnettomuuteen ja tietoturvallisuus.

Lisäksi valmiussuunnitelmaan on liitetty mm. psykososiaalisen tuen ja palveluiden osasuunnitelma, ensihoidon valmiussuunnitelma poikkeusoloihin, valmiussuunnitelma influenssapandemian varalle, laitospaikkojen määrät valmiusasteittain, tilapäisesti maahan muuttavien vastaanottokeskuksen toimintasuunnitelma ja kunnan evakuointisuunnitelman sote-osuus. Evakuoinnin toteuttamisesta käytännössä vastaa ja huolehtii pelastuslaitos. Evakuoitujen jälkihoidosta vastaa perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet huoltopäällikön (kuntoutusjohtaja) johdolla.

Perusturvan ja terveydenhuollon toimintasäännön mukaan valmiussuunnittelua koordinoi palvelualueen henkilöstö- ja hallintopäällikkö. Suunnitelma on tehty Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa yhteensopivaksi.

7.3 Hyvinvoinnin edistämisen sekä kasvun ja oppimisen palvelualueet

Otsikossa mainituilla palvelualueilla on yhteinen valmiussuunnitelma.

Palvelualueetta johtaa apulaiskaupunginjohtaja ja hänen sijaisenaan toimii kaupunginhallituksen nimeämä apulaiskaupunginjohtaja. Vakavissa tai useampia palvelualueita koskevissa häiriötilanteissa operatiiviseksi kriisijohtajaksi voidaan määrätä asiakkuusjohtaja palvelualueen valmiussuunnitelman mukaisesti.

Suunnitelman tarkoituksena on sopeuttaa hyvinvoinnin edistäminen ja kasvun ja oppimisen palvelualueiden piiriin kuuluvat toiminnot ja henkilöstö eri turvallisuustilanteiden muuttuneita olosuhteita vastaviksi ja mahdollistaa palvelutehtävien hoito muuttuneissa olosuhteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon muun muassa oppilaitoksiin tai muihin kaupungin yleisötiloihin kohdistuvan fyysisen uhkatilanteen mahdollisuus. Mikäli opetus- tai varhaiskasvatustoiminta keskeytyy, pyritään ne käynnistämään mahdollisimman nopeasti, mahdollisuuksien mukaan vaikka kahdessa vuorossa. Tilanteen salliessa, ja mikäli lainsäädännöllisiä esteitä ei ole, palvelualueiden piiriin kuuluvia palveluja tarjotaan, koska kulttuuripalveluilla ja opetus toiminnan mahdollisimman pikaisella järjestämisellä on merkitystä väestön henkiselle hyvinvoinnille. Lisäksi huolehditaan kaikissa oloissa kaupungin museokokoelmien suojaamisesta tai siirrosta. Nuorisotoimintaa pyritään jatkamaan jopa tehostetusti.

Palvelualueiden valmiussuunnitelman sekä kaupunkitasoisen päivittäistavarahuollon koordinointi kuuluu palvelualueiden henkilöstö- ja hallintopäällikölle.

7.4 Kaupunkiympäristön palvelualue

8.3.2022

Julkinen

Kaupunkiympäristön palvelualueetta johtaa apulaiskaupunginjohtaja ja hänen sijaisenaan toimii kaupunginhallituksen nimeämä apulaiskaupunginjohtaja. Vakavissa tai useampia palvelualueita koskevissa häiriötilanteissa operatiiviseksi kriisijohtajaksi voidaan määrätä asiakkuusjohtaja palvelualueen valmiussuunnitelman mukaisesti.

Kaupunkiympäristön palvelualue huolehtii kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja hallinnasta sekä käyttökelpoisena pitämisestä. Se huolehtii myös ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja luonnon monimuotoisuudesta. Palvelualue vastaa myös kaupungin maa- ja vesiomaisuuden hallinnasta, asumisen edistämisestä sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon, rakennusvalvonnan, kiinteistönmuodostuksen, jätehuollon ja vesihuollon viranomaistehtävistä sekä kaupungin paikkatietopalvelusta. Kaupunkiympäristön palvelualueen valmiussuunnitelmaa ylläpitävät kaupungininsinööri ja ympäristöjohtaja.

Kaupunkiympäristön palvelualueen valmiussuunnitelman tarkoitus on

- sopeuttaa kaupunkiympäristön palvelualueen ja sen alaisten vastuualueiden toiminnot poikkeusolojen muuttuneita tilanteita vastaaviksi ja siten mahdollistaa kaupunki-infrastruktuurin ja kaupunkiympäristön kannalta oleellisten tehtävien suorittaminen kaikissa olosuhteissa
- tukea pelastus- ja suojarakennustoiminnan tarkoituksenmukaisia uudelleenjärjestelyjä henkilöstön tasaussiiroin ja lisäyksiin
- selventää ja tehostaa poikkeusolojen operatiivisen toiminnan ja johtamisen järjestelyjä antamalla tarkennetut toimintaohjeet (suunnitelman liitteinä) ja sopimalla käytettävissä olevien urakoitsijoiden kanssa poikkeusoloja varten tarvittavien organisaatioiden miehitykset, tehtävät ja johtosuhteet.

Kaupunkiympäristön palvelualueen valmiussuunnitelman mukaan tärkeimmiksi tehtäviksi on katsottava vesihuolto (sisältää sekä vesiettä viemärlaitostoiminnan), liikenne ja kuljetukset, korjaustoiminta ja jätehuolto. Vesihuoltolain mukaan kunnan vastuulla on vesihuollon yleinen kehittäminen, järjestäminen, toiminta-alueen hyväksyminen, sekä maakäyttöä ja rakennuslain mukaan alueiden käytön järjestäminen ja ohjaaminen, joka sisältää mm. tarkoituksenmukaisen vesija jätehuollon järjestämisen ympäristön luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla. Lisäksi kunta vastaa hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan vastuulla on myös kadunpito.

Kaupunkiympäristön kunnallistekninen suunnittelu vastaa vesihuollon osalta kunnalle kuuluvista tehtävistä, johon kuuluu koko Kuopion kaupungin kattava vesihuollon valmiussuunnitelma huomioiden vesihuoltolaitosten varautumissuunnitelmat. Kuopion Vesi ja vesiosuuskunnat huolehtivat vesihuollon palvelutehtävistä toiminta-aluepäätöksen mukaisesti. Kuopiossa toimii 40 vesihuoltolain mukaista vesihuoltolaitosta, jotka vastaavat Kuopion alueella vedenjakelusta. Lisäksi noin kymmenen vesiyhtymää vastaa vedenjakelusta. Osuuskuntien vedenhankinnan piirissä on noin 16 000 asukasta (6 500

8.3.2022

Julkinen

kiinteistöä). Vesiosuuskunnista 29 ostaa veden Kuopion vedeltä, kymmenellä vesiosuuskunnalla on oma vedenottamo ja loput ostavat veden muualta. Lisäksi Kuopiossa toimii 13 jätevedenjohtamisesta vastaavaa vesihuoltolaitosta. Vesiosuuskuntien jätevesiviemäröinnin piirissä on noin 3000 asukasta (1 200 kiinteistöä). Lisäksi Kuopiossa on kolme ns. tukkuvesi- ja/tai tukkujätevesiyhtiötä. Vesihuoltolaki edellyttää kaikilta vesihuoltolain mukaisilta vesihuoltolaitoksilta normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumissuunnitelmaa. Kunnallistekniiksessä suunnittelussa työskentelevä vesihuoltoinsinööri toimii yhteyshenkilönä vesihuoltolaitosten varautumisen osalta. Vesihuollon valvontatehtävät kuuluvat kaupunkiympäristön palvelualueen ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelulle. Mikäli viemäriverkosto ei toimi, siirrettävien wc-vaunujen tai vastaavien hankinnasta vastaa kaupungininsinööri.

LIITE 6 Kunnan vesihuollon tehtävät (salainen, JulL 621/1999, 24 § 8 k.)

Kaupungilla on katujen ja yleisten alueiden kunnossapidon osalta käytössä alueurakkajärjestelmä, jossa Mestar Kuopio Oy ja yksityiset urakoitsijat vastaavat kunnossapitotöistä. Alueurakkasopimukseen on kirjattu urakoitsijoiden velvollisuus osallistua tarvittaviin töihin häiriö- tai poikkeustilanteissa. Öljyvahinkotapauksissa rakentamis- ja kunnossapitopalvelut vastaavat ympäristön kunnostamisesta sen jälkeen, kun pelastuslaitos on tehnyt torjunnan alkuvaiheen.

Kunta vastaa jätehuollon järjestämisestä jätelain mukaisesti. Yksinkertaistaen kunnan vastuulle kuuluu asumisessa syntyvän jätteen ja siihen rinnastettavan kuntien hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen jätehuolto. Rajoitetuin ehdoin kunta vastaa toissijaisesti myös muun julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan sekä yritysten yhdyskuntajätteen jätehuollosta, jos muu palveluntarjonta on puutteellista.

Kuopion kaupunki on sopinut jätehuollossa yhteistyöstä toisten kuntien kanssa. Jätelainsäädännön mukaiset jätehuollon viranomaistehtävät hoitaa Savo-Pielisen jätelautakunta, jonka isäntäkunta Kuopion kaupunki on. Jätekuukko Oy hoitaa jätehuollon käytännön toteuttamisen eli jätehuollon palvelutehtävät (kts. kohta 7.8). Jätehuollon valvontatehtävät kuuluvat kaupunkiympäristön palvelualueen ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluille (kts. kohta 7.4.1).

Kunnan vastuu jätehuollon järjestämisestä häiriötilanteissa rajoittuu kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden jätehuoltoon. Jätekuukko Oy vastaa häiriötilanteisiin varautumisesta käytännön jätehuollon järjestämisen osalta oman valmiussuunnitelmansa mukaisesti. Häiriötilanteissa kaupungininsinööri on yhteyshenkilö Kuopion kaupungilla. Mikäli tarvitaan viranomaispäätöksentekoa, tästä vastaa jätelautakunta ja ympäristönsuojeluviranomainen.

LIITE 7 Kunnan jätehuollon johtamisvastuut

7.4.1 Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluja johtaa ympäristöjohtaja. Hänen varahenkilönään toimii rakennustarkastaja, ympäristöterveyspäällikkö tai ympäristönsuojelutarkastaja.

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelujen tehtäviin kuuluvat ympäristönsuojelun ja -hoidon sekä terveydensuojelun edistäminen, terveys- ja elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto sekä alueellinen rakennusvalvonta. Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta ovat alueellinen Suonenjoen kanssa.

Poikkeusoloissa tärkeimpänä päämääränä on ihmisten terveyttä uhkaavien ympäristöriskien tunnistaminen, arviointi, ehkäisy ja seuranta. Ympäristönsuojeluyksikön, ympäristöterveydenhuoltoyksikön ja eläinlääkintähuollon toimintaa tulee ylläpitää poikkeusoloissa. Tuolloin niiden toiminta lisääntyy ja korostuu poikkeusoloissa.

Ympäristönsuojelun tehtävänä on järjestää tarvittaessa elinympäristön tilaa koskeva nopea näytteiden keruu ja tutkiminen sekä arvioida elinympäristöä uhkaavat vaarat. Toiminta tapahtuu kiinteässä yhteistyössä ympäristöterveysviranomaisen kanssa. Poikkeusoloissa korostuu ympäristöstä aiheutuvien vaarojen ja riskien seuranta ja arviointi. Tämä yleensä lisää näytteenotto- ja tarkastustarvetta kentällä. Tärkeimpinä tehtävinä on huolehtia väestön elinmahdollisuuksista ja estää välitöntä elinympäristöä uhkaavat vaarat ja niistä aiheutuvat haitat. Tämä edellyttää yleensä tehostettua tiedottamista ja tietojen välittämistä.

Ympäristönsuojelussa toimintaa lisätään seuraavilla lohkoilla:

- tärkeimpien vesistöjen vedenlaadun seuranta
- ilmanlaadun seuranta
- jätehuollon valvonta
- maaperän ja pohjavesien pilaantumisen seuranta
- muiden ihmisten terveyttä ympäristön kautta uhkaavien riskien seuranta.

Ympäristöterveydenhuolto on laatinut oman valmiussuunnitelman erityistilanteiden varalle. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviin kuuluu mm. asuin- ja oleskelutilojen terveellisyyden valvonta, elintarvikevalvonta, talousveden laadunvalvonta, ilman laadunvalvonta (erityisesti sisätilat ja ulkoilma yhdessä ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa), jätehuollon valvonta, tartuntatautien vastustaminen, kuluttajaturvallisuusvalvonta, kemikaalivalvonta, eläinsuojelu ja erityistilanteisiin varautuminen. Erityistilanteissa on pystyttävä järjestämään nopea näytteiden keruu ja näytteiden tutkiminen sekä pystyttävä arvioimaan mahdolliset terveyshaitat.

Ympäristöterveydenhuollossa lisätään toimintoja seuraavilla aloilla:

8.3.2022

Julkinen

- elintarvikkeiden tuotannon, varastoinnin ja jakelun valvonnassa
- tartuntatautien vastustamistyössä talousvesivalvonnassa
- jätehuollon valvonnassa.

Kaupunki on ulkoistanut ympäristöterveydenhuollon laboratoriopalvelut. Niitä tarvitaan myös poikkeusoloissa ja tästä huolehtii Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy. Kunnan velvollisuus on varmistaa laboratoriopalveluiden saatavuus myös poikkeusoloissa.

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on huolehtia eläinten terveyden- ja sairauenhoidosta sekä eläinten hyvinvoinnista ja turvata eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu ja turvallinen käyttö. Eläinlääkintähuollon järjestämisestä on sovittu Siilinjärven kunnan, Karttulan alueen osalta Tervon kunnan sekä yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

Eläinlääkintähuollossa toimintoja lisätään seuraavilla aloilla

- eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotannon valvonta
- hyötyeläinten tartuntatautien vastustamistyö
- hyötyeläinten eläinlääkintähuolto
- tuotantotilojen tarkastukset

Toimintoja supistetaan tai lopetetaan

- pieneläinten eläinlääkintähuolto

Rakennustarkastajan tehtävänä on vastata rakennustarvikkeiden ja rakentamisen säännöstelystä ja muista vastaavista poikkeusolojen rakentamisen huoltoon liittyvistä tehtävistä.

7.5 Mestar Kuopio Oy

Mestar Kuopio Oy toimii kaupungin konserniyhtiönä ja se tuottaa palveluja kaupungille asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti. Yhtiön toiminnalla on vahva yhteys kaupungin lakisääteisiin tehtäviin, Kuopion Veden, Kuopion Energian, Servican, tilapalvelun sekä etenkin hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintaan. Yhtiötä johtaa toimitusjohtaja.

Mestar Kuopio Oy osallistuu häiriötilanteiden logistiikan suunnitteluun ja toteutukseen. Yhtiön raskaat ajoneuvot varustetaan aina joko VIRVE- tai LA-radiopuhelimilla. Poikkeusoloissa huoltovarmuuden kannalta Kuopion alueen kuljetuksista vastaa ELY:n alaisuudessa toimiva kuljetuspooli.

Sähköverkon viankorjaus, raivaus- ja rakentamisjoukkueiden toiminta sekä tiestön ylläpito korostuvat erilaisissa häiriötilanteissa. Kaupunkiympäristön rakentamis- ja kunnossapitopalvelut vastaavat tehtävien suunnittelusta ja järjestämisestä. Palvelun tuottajana toimii Mestar Kuopio Oy valmiussuunnitelmansa mukaisesti.

7.6 Kuopion Vesi Oy

Kuopion kaupungin alueella toimii tällä hetkellä useita kymmeniä vesihuoltolaitoksia, joilla on kunnan hyväksymät toiminta-alueet. Lisäksi Kuopion alueella on joitakin pienempiä vesiyhtymiä. Kuopion alueella toimivista vesihuoltolaitoksista suurin on Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan omistama Kuopion Vesi Oy, jonka toiminta-alue kattaa keskeisen kaupunkialueen lisäksi Siilinjärven, Melalahden, Kurkimäen, Vehmersalmen, Karttulan, Nilsiä, Maaningan ja Juankosken taaja-asutusalueet. Maaningalla Kuopion Veden toiminta-alue kattaa myös laajoja alueilta haja-asutusalueilta. Kuopion Vesi tuottaa talousvettä yli 100 000 asukkaalle ja useille huoltovarmuuden kannalta tärkeille toiminnoille. Muut vesihuoltolaitokset, lähinnä osuuskunnat, toimivat pääsääntöisesti haja-asutusalueilla ja huolehtivat toiminta-alueillaan vedenjakelusta. Suurin osa vesiosuuskunnista ostaa talousvetensä Kuopion Vesi Oy:ltä. Kuopion Veden järjestämän keskitetyn jätevesiviemäröinnin piirissä on myös yli 100 000 asukasta. Yhdeksän vesiosuuskuntaa huolehtii jätevesien johtamisesta. Hulevesien viemäröinnistä koko Kuopion alueella vastaa kaupunkiympäristön palvelualue.

Kuopion Vesi Oy huolehtii vesihuollon varautumisesta oman varautumissuunnitelmansa mukaisesti. Kuopion Vettä johtaa toimitusjohtaja varahenkilönään tuotantopäällikkö.

Kuopion Vesi huolehtii toiminta-alueillaan vedenhankinnasta, vedenjakelusta, jätevesien viemäröinnistä ja jätevedenkäsittelystä sekä laitostensa ja vesihuoltoverkostojen kunnossapidosta, korjauksista ja rakentamisesta. Vesilaitoksen toiminta-alue kattaa keskeisen kaupunkialueen lisäksi Siilinjärven, Melalahden, Kurkimäen, Vehmersalmen, Karttulan, Nilsiä, Maaningan ja Juankosken taaja-asutusalueet. Laitoksella on omistuksessaan kaksitoista vedenottamo, kahdeksan jätevedenpuhdistamo sekä yhteensä n. 2100 kilometriä vesijohtoa ja jätevesiviemäriverkostoa.

Vesilaitos pyrkii toimimaan poikkeuksellisissa olosuhteissa mahdollisimman pitkälle samoin kuin normaalioloissa. Peruslähdekohtana on se, että vedentarve tulee tyydyttää terveydellisesti vaarattomalla ja käyttöominaisuuksiltaan haitattomalla vedellä sekä jätevesien käsittely ja johtaminen tulee hoitaa siten, että terveysvaaroja voidaan pitää vähäisinä ja muita haittoja olosuhteisiin nähden kohtuullisina.

Äärimmäisissä poikkeustilanteissa vesilaitostoiminta asetetaan tärkeimmäksi ylläpitokohteeksi ennen jätevedenpuhdistustoimintaa. Tällöin kaikki toiminta kohdistetaan vettä toimittavien yksiöiden auttamiseksi ja varmistamiseksi käyttämällä kulloinkin käytettävissä olevaa organisaatiota siinä laajuudessa kuin se on mahdollista. Varautumissuunnitelma sisältää mm. kuvauksen vesihuollon järjestämisessä eri uhka- ja häiriötilanteissa ja häiriötilannetiedotuksen toimintaohjeet.

7.7 Kuopion Energia Oy

Kuopion Energia Oy on Kuopion kaupungin 100 %:sti omistama energiakonserni. Konserni muodostuu Kuopion Energia Oy:stä ja Kuopion Sähköverkko Oy:stä. Emoyhtiössä on energiantuotanto- ja kaukolämpöliiketoiminnot sekä konsernin hallinto. Sähköverkkoliiketoiminta on tytäryhtiössä, Kuopion Sähköverkko Oy:ssä.

Kuopion Energia on varautunut häiriöihin sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Normaaliolojen häiriötilanteiden selvittämisohteet on kuvattu jatkuvuuden hallintasuunnitelmissa ja poikkeusolojen ohjeet on kuvattu valmiussuunnitelmissa.

Toiminnan päämääränä on sähkön ja kaukolämmön tuotannon, siirron ja jakelun jatkuvuuden turvaaminen kaikissa oloissa. Suunnitelmiin sisältyvät mm. tiedotustoiminta, varautuminen sähkötoimitusten rajoituksiin, varautuminen lämmöntoimitusten rajoituksiin, vakavien sähköjärjestelmien häiriöiden selvittämisen yleisohje ja toiminta kantaverkon suurhäiriötilanteissa -ohje. Sähkö- ja lämpöverkon toiminta sekä sähkön ja lämpöenergian saanti ovat kaupungin toimintojen kannalta elintärkeitä. Kaupungin toimialat varautuvat toimimaan elintärkeiden toimintojen osalta myös sähkö- ja lämpöenergiakatkosten aikana. Kuopion Sähköverkko Oy:n kehitysinsinööri toimii Kuopion Energia -konsernin valmiuspäällikkönä.

7.8 Jätekuukko Oy

Jätekuukko Oy on kuntien omistama jätehuolto-yhtiö, joka hoitaa kuntien lakisääteisen jätehuollon toteuttamisen myös Kuopion kaupungin alueella. Jätekuukko Oy aloitti toimintansa 1.10.2001. Tällä hetkellä toiminta-alueeseen kuuluu 15 kuntaa ja noin 215 000 asukasta. Jätekuukko Oy:n toimitusjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat logistiikan, asiakaspalvelun, jätekeskuksen, viestinnän sekä taloushallinnon yksiköt.

Jätekuukko Oy:llä on valmiussuunnitelma, jolla varaudutaan valtakunnallisten poikkeusolojen lisäksi myös alueellisiin ja paikallisiin häiriötilanteisiin (esim. säätilojen ääriolosuhteet, tieliikenteen ongelmat, lakot jne.), jotka voivat merkittävästi vaikuttaa jätehuollon järjestämiseen. Suunnitelmassa on otettu huomioon tilanteiden vaikutus kunkin yhtiön yksikön toimintaan, yksiköiden etukäteisvarautuminen sekä yksiköiden toiminta häiriötilanteissa. Häiriötilanteiden toimintaa on ohjeistettu tarkemmin myös yhtiön sisäisissä työohjeissa.

Jätehuollon toimivuus pyritään säilyttämään kaikissa tilanteissa. Vakavimmissa häiriötilanteissa jätteen keräys ja kuljetus ovat ensisijaisia toimintoja, sillä jätteen keräyksen ja kuljetuksen seisahtuminen pitkään jatkuessaan voi aiheuttaa terveys- ja ympäristöriskin. Jätekuljetukset sekä jätteen loppusijoitustoiminnot ovat yhtiön toimesta ulkoistettu kilpailutuksen perusteella. Tarvittavat kuljetus- ja

käsittelykalustovaraukset sekä varaukset henkilöstön osalta on tehty ja saatettu tiedoksi asianomaisille.

Kuopion jätekeskustoiminta kuuluu Jätekkukko Oy:lle.

7.9 Tietohallinto

Kuopion kaupungin tietohallintoa johtaa tietohallintojohtaja. Tietohallintojohtaja toimii konsernipalvelun organisaatiossa hallintojohtajan alaisuudessa.

Kaupunki on ulkoistanut ICT- palvelutuotannon Istekki Oy:n hoidettavaksi. Toimintojen turvaaminen on erittäin tärkeää kaupungin toimintojen ylläpitämiseksi. Tietohallinnolla on oma valmiussuunnitelmansa. Elinvoima ja konsernipalvelulla on lisäksi suunnitelma "tietojärjestelmien toimivuus ja arkistointi". Palvelualueet varautuvat omissa jatkuvuussuunnitelmissaan toimimaan myös tietoliikennekatkosten aikana. Kaupungilla on kaupunkitasoinen ja toimialakohtaiset tietoturvasuunnitelmat. Istekki Oy:n valmiustoiminnasta on säädetty erillisellä puitesopimuksella.

Tietohallinto vastaa Istekki Oy:n valmiussuunnitelman ja tietojärjestelmien jatkuvuussuunnitelmien auditoinnista ja antaa tarvittaessa asiantuntija-apua suunnitelmien laadinnassa.

7.10 Päivittäistavarahuolto

Päivittäistavarahuolto on osa elintarvikehuoltoa turvaavaa järjestelmää ja se kohdistuu ensisijaisesti väestön hyvinvoinnin kannalta tärkeiden päivittäistavaroiden saatavuuteen sekä joukkoruokailun toimintaedellytysten turvaamiseen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Päivittäistavarahuolto on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva tehtävä. Päivittäistavarahuollossa yhteistyökumppaneita ovat eri viranomaiset, huoltovarmuuskeskus, järjestöt, vapaaehtoinen pelastuspalvelu sekä elinkeinoelämän toimijat. Päivittäistavarahuollossa kunnan vastuu rajautuu sille lakisääteisesti kuuluvien ruokapalveluiden järjestämiseen sekä turvaamiseen. Kotitalouksien ja kansalaisten vastuulle kuuluvat omatoiminen varautuminen tavallisiin häiriötilanteisiin sekä kotivaran ylläpitäminen.

Kuopion kaupungin päivittäistavarahuollon varautumisesta ja valmiussuunnittelusta vastaa kasvun ja oppimisen ja hyvinvoinnin edistämisen palvelualueiden henkilöstö- ja hallintopäällikkö. Kuopion kaupungin ruokapalvelut on ulkoistettu ja niitä hoitaa ostopalveluna Servica Oy. Puitesopimus Servica Oy:n kanssa on voimassa 31.12.2023.

Päivittäistavarahuollon varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa säännöllinen yhteydenpito päivittäistavarahuollon toimijoihin, sopi-

8.3.2022

Julkinen

mustenhallinta, henkilö- ja tilavaraukset, logistiikkajärjestelmien kehittäminen ja jatkuvuudenhallinta, joukkoruoailun jatkuvuudenhallinta, valmiusvarastointi ja evakuoitujen muonituksen suunnittelu. Päivittäistavarahuollon vastuuhenkilön on raportoitava varautumisesta ja jatkuvuussuunnittelusta sekä sattuneista vakavista häiriötilanteista kuntajohdolle.

7.11 Maaseutupalvelut

Kuopion, Suonenjoen, Varkauden kaupungit sekä Kaavin, Leppävirran, Siilinjärven, Rautalammin, Rautavaaran, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kunnat muodostavat maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen, missä isäntäkuntana on Siilinjärven kunta. Yhteistoiminta-alueella toimi vuonna 2021 noin 1 650 maatilaa (Kuopiossa noin 710). Maaseutuhallinto toimii Siilinjärven maaseutulautakunnan (yhteislautakunta) alaisuudessa.

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen tehtävänä on huolehtia maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa säädetyn lain (210/2010) mukaisten viranomaistehtävien, maaseudun elinkeinojen kehittämistehtävien sekä maaseudun toimintaympäristön kehittämistehtävien hoidosta maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen muodostamista koskevan sopimuksen mukaisesti (sopimus hyväksytty kaupunginvaltuustossa 2.5.2011 § 28). Sopimuksen mukaan yhteistoiminta-alueen maaseutuhallintoyksikön tehtäviin kuuluu mm. valmiussuunnitelmat.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa yhteistoiminta-alueen on omalta osaltaan luotava edellytykset maataloustuotannon turvaamiseksi siten kuin maatalouden keskushallinnon taholta annetuissa tuotantotavoitteissa mm. Kuopion kaupungin osalta edellytetään. Yksityiskohdattaiset tuotantotavoitteet määrittää ELY -keskuksen maaseutuosasto omassa valmiussuunnitelmassaan. Yhteistoiminta-alueen valmiussuunnitelman avulla varaudutaan koko alueen ja Kuopion maatalouden toiminnan turvaamiseen kaikissa olosuhteissa.

7.12 Pelastustoimi

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtajana toimii pelastusjohtaja. Pelastusjohtajan ollessa estynyt hänen 1. sijainen on pelastuspäällikkö ja 2. sijainen riskienhallintapäällikkö. Pelastuspäällikkö johtaa maakunnan alueella pelastustoimintasektoria ja riskienhallintapäällikkö riskienhallintasektoria. Edellisen lisäksi palopäälliköt ohjaavat ja johtavat päivittäistä toimintaa kolmella toimialueella ja pelastusasemavastaavat huolehtivat pelastusasemien toiminnasta. Maakunnan alue on jaettu pelastustoiminnan organisointia varten kolmeen operatiiviseen päivystysalueeseen, joilla pelastustoimintaa johtavat päällystöpäivystäjät. Kuopio kuuluu keskiseen toimialueeseen.

8.3.2022

Julkinen

Pelastuslaitoksen perustehtävät muodostuvat pelastustoimen osalta onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisystä, pelastustoiminnasta, varautumisesta ja väestönsuojelusta. Pelastustoiminta sisältää kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä ihmisten, eläinten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuustilanteessa tai onnettomuuden uhatessa. Pelastustoimen perusmuodostelmat ovat pelastusryhmä, -joukkue, -komppania ja -yhtymä.

Pelastuslaitoksen toiminta jatkuu ja osin laajenee huomattavasti häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Esimerkiksi turvallisuusviestintää järjestetään entistä enemmän, jotta ihmiset osaavat toimia oikein erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa. Valvontatyössä ja palotarkastuksilla keskitytään suurempiin riskikohteisiin sekä väestönsuojien ja evakuoitavien ihmisten sijoituspaikkojen tarkastuksiin. Henkilöstöresursseja ja pelastusmuodostelmia lisätään varallaolo- ja päivystysjärjestelyillä tehostetussa valmiudessa ja vielä enemmän täysvalmiuteen siirryttäessä. Normaaliajan häiriötilanteen vaatima tehostetun valmiuden tila saavutetaan viimeistään kahden tunnin kuluessa ja poikkeusoloissa täysvalmiuteen siirtymisen tavoiteaika on kaksi vuorokautta. Pelastusasemien hajasijoitussuunnitelmat toimeenpannaan täysvalmiudessa tilanteen sitä edellyttäessä.

Kuopion pääpelastusasemalla sijaitseva johtokeskus perustetaan normaalioloissa silloin, kun onnettomuus tai häiriötilanne edellyttää johdovastuun ottamista tai tilannepaikan johtamisen tukemista. Tukitoimet voivat olla muiden muassa kuntien tai pelastustoiminnan tukemista tilannekuvan muodostamisessa, analysoimisessa ja jakamisessa tai tiedottamisen ja kriisijohtamisen tukemista. Pelastustoimintaa johdettaessa johtajan apuna johtokeskuksessa toimii esikunta. Lisäksi tarvittaessa kutsutaan koolle Pohjois-Savon valmiustoimikunta ja/tai Pohjois-Savon Savon maakunnallisten toimijoiden johtoryhmä. Poikkeusoloissa johtokeskus on jatkuvasti miehitettyinä tilanteen sitä edellyttäessä.

7.13 Väestönsuojelu

Väestönsuojelu jakautuu pelastuslaitoksen ja kaupungin yhdessä ylläpitämään väestönsuojeluun sekä talojen, yritysten ja laitosten ylläpitämään omatoimiseen varautumiseen. Omatoimiseen varautumiseen sisältyy koulutusta, neuvontaa ja kiinteistökohtaisten pelastussuunnitelmien laatimista ja ylläpitämistä.

Väestösuojapaikkojen rakentaminen tapahtuu uudisrakentamisen yhteydessä. Varsinaisia yleisiä väestönsuojia ei Kuopiossa ole muualla kuin liikennepaikoilla. Sellaiset taloyhtiöt ja yritykset, joilla ei ole väestösuojapaikan rakentamisvelvoitetta, veloitetaan suunnittelemaan omissa pelastussuunnitelmissaan ns. tilapäiseen suojakäyttöön soveltuvat tilat.

8.3.2022

Julkinen

Väestösuojelun johtamista varten Kuopion kaupunki on jaettu lohkoihin. Väestösuojelullisesta aluejaosta ja lohkojen varautumisjärjestelyistä vastaa Pohjois-Savon pelastuslaitos. Pohjois-Savon pelastuslaitos huolehtii myös poikkeusolojen omatoimisen varautumisen järjestelyistä sekä lohkojen johtokeskusten henkilöstön varaamisesta. Lohkoilla on valmiiksi nimetyt johtokeskustilat julkisten rakennusten yhteydessä. Pelastuslaitoksen tulee myös järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Kaupunkirakennelautakunnan tehtävänä on huolehtia kunnan johtokeskuksen sekä väestösuojien toimintavalmiudesta ja ylläpidosta.

LIITE 8 Kuopion kaupungin väestömäärät suunnittelualueittain (salainen, JulL 621/1999, 24 § 8 k.)

7.14 Servica Oy

Servican varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on asiakkaiden palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen. Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja varautumistoimenpiteet luovat perustan toiminnalle poikkeusoloissa. Servican varautumistyötä johtaa toimitusjohtaja yhdessä johtoryhmän kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

Servican valmiussuunnitelma sisältää kuvauksen Servican varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, toimintaa todennäköisemmin kohtaavista uhkista sekä linjauksen kriisi johtamisesta eri tilanteissa. Valmiussuunnitelman liitteenä ovat palvelukohtaiset jatkuvuussuunnitelmat, joissa käsitellään kutakin palvelua todennäköisemmin kohtaavia uhkia ja miten niihin varaudutaan. Servican häiriötilanteiden viestintäohje täydentää valmiussuunnitelmaa.

Servican varautumisen tavoitteena on turvata asiakkailleen kaikissa olosuhteissa tuottamansa ruokapalvelut, laitos- ja välinehuollon sekä kiinteistö- ja logistiikkapalvelut. Jatkuvuudenhallinnalla Servicassa tarkoitetaan sitä, että tunnistetaan Servican toimintaan liittyvät uhat (häiriötilanteet) ja niiden vaikutukset ja luodaan toimintamalli, jonka avulla voidaan pitää yllä palvelutoimintaa. Palveluiden taso sopeutetaan valitsevaan turvallisuustilanteeseen ja käytettävissä oleviin voimavaroihin. Servica on omistajien puitesopimuksissa sitoutunut varautumiseen. Normaalioloissa Servican varautumista koordinoiva henkilö tekee yhteistyötä kaupungin ja KYSin turvallisuuspäälliköiden sekä päivittäistavarahuollon vastuuhenkilöiden kanssa, osallistuu kaupungin valmiussuunnittelutyöryhmän ja konsernin varautumisen yhteistyöryhmän kokouksiin. Lisäksi Servica osallistuu yhteisiin valmiusharjoituksiin.

7.15 Tilapalvelut

Tilapalveluita johtaa toimitilajohtaja. Tilapalvelut järjestävät asiakkailleen tarkoituksenmukaisia, terveellisiä ja turvallisia toimitiloja sekä, niitä täydentäviä toimitilapalveluja. Palvelut hankitaan niihin erikoistuneilta palveluntuottajilta ja yhdistetään toimitiloihin asiakkaille valmiiksi ratkaisuksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaupungilla on omistamiensa rakennusten osalta velvollisuus pitää rakennus ympäristöineen sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset, eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä.

Tilapalvelun valmiussuunnitelmassa on määritelty kaupungin toimintojen kannalta kriittiset rakennukset. Yksi tärkeimmistä tilapalvelun varautumistehtävistä liittyy erilaisten väistötilojen järjestämiseen. Tilapalvelut vastaavat myös rakennusten varavoimajärjestelystä.

8 Varaukset ja materiaalihankinnat

8.1 Henkilö-, ajoneuvo ja tilavaraukset

Poikkeusolojen henkilövaraukset, jolla myönnetään vapautus aseellisesta palveluksesta, tehdään asevelvollisuuslain nojalla Pohjois-Savon aluetoimistoon. Varausten tekemisestä vastaa jokainen palvelualue, konserniyhtiö tai muu yksikkö sekä saattaa ne tiedoksi turvallisuuspäällikölle. Konserniyhtiöiden ja vastaavien vastuulla on huolehtia tarvittavista aliurakoitsija- ja ajoneuvovarauksista. Kuopion Energia, Servica Oy ja Pohjois-Savon pelastuslaitos tekevät omat varauksensa itsenäisesti yhteistoimintasopimuksensa puitteissa. Kunnan omistamia tiloja ei tarvitse varata. Varaukset päivitetään kahden vuoden välein.

8.2 Vss-materiaalihankinnat

Väestönsuojelumateriaalihankinnat suoritetaan etukäteen ainoastaan vss-organisaatioita varten toimialojen valmiussuunnitelmien edellyttämällä tavalla. Vss-materiaalin hankinnoista sekä varastoinnista vastaavat palvelualueet tai muut yksiköt itsenäisesti. Kaupungin turvallisuuspäällikkö koordinoi hankintoja. Pelastuslaitos vastaa pelastusmuodostelmien tarvitseman muodostelmakohtaisen materiaalin hankinnasta ja varastoinnista.

8.3.2022

Julkinen

Kaupunki on hankkinut omistukseensa siirrettävät generaattorit (3 kpl) sekä lämpö- ja vesikontin. Näiden avulla voidaan turvata tiettyjen kriittisten rakennusten toiminta pitkässä sähkö-, kaukolämmön- tai vedenjakelukatkoksessa.

9 Yhteistoiminta viranomaisten ja yhteisöjen kanssa

Kaupungin kannalta merkittävimmät yhteistoimintatahot häiriö- ja poikkeusoloissa ja niihin varautumisessa ovat mm. ELY-keskus, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen poliisilaitos, lähikunnat, Kuopion hätäkeskus, Pohjois-Savon aluetoimisto, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, oppilaitokset, tie- ja ratahallintoviranomaiset, seurakunnat, sähkö- ja vesilaitokset, SPR, Vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja tiedotusvälineet. Poikkeusoloissa yhteistoiminta alueen yritysten kanssa huoltovarmuuden turvaamiseksi tulee olemaan välttämätöntä.

Kaupungin johtokeskuksen johtoryhmä koordinoi kriisijohtamistilanteissa kaupungin palvelualueiden ja keskeisimpien yhteistyötahojen toimintaa Kuopion kaupungissa. Palvelualueet määrittelevät omissa valmiussuunnitelmissaan tarvittavat yhteistyöviranomaiset ja -tahot.

Pelastustoimeen liittyviä tehtäviä johtaa pelastusviranomainen, joka toimii monissa viranomaistilanteissa yleisjohtajana. Maakunnan alueelle on perustettu maakunnan valmiustoimikunta, johon kuuluvat keskeiset turvallisuusviranomaiset. Turvallisuusviranomaiset kokoontuvat tarvittaessa pelastustoimen johtokeskukseen johtamaan toimintaa. Poliisijohtoisia tilanteita johdetaan Kuopion pääpoliisiaseman johtokeskuksesta, jonne kaupunki voi asettaa yhteyshenkilön. Kuopion kaupunki osallistuu paikallisten viranomaisten yhteistyökokouksiin säännöllisesti myös normaalioloissa.

Kuopion kaupungin välisestä yhteistoiminnasta puolustusvoimien kanssa on sovittu 19.8.2015 erillisellä yhteistoiminta-asiakirjalla Kainuun Prikaatin Pohjois-Savon Aluetoimiston kanssa. Yhteistoiminta-asiakirjan osalta on menossa päivitys.

Seuraavassa on esitetty ne viranomaiset ja yhteisöt sekä tehtäväalue, jotka on nimetty maakunnan valmiustyöryhmään.

Pelastusviranomainen	pelastusjohtaja ja valmiuspäällikkö
Kunnat	kutsutaan erikseen
Poliisiviranomainen	poliisipäällikkö/ylikomisario
Lääkintäviranomainen (sairaanhoitopiiri)	ylilääkäri ja sairaanhoitopiirin turvallisuuspäällikkö

8.3.2022

Julkinen

Sotilasviranomainen	Pohjois-Savon aluetoimiston päällikkö
AVI	pelastustoimen ja varautumisen vastuualue
ELY-keskus	valmiuspäällikkö
Ratahallintoviranomainen	alueisännöitsijä
Energian tuotanto ja jakelu	Kuopion Energia Oy toimitusjoh- taja, Kuopion Sähköverkko Oy:n toimitusjoh- taja
Savon Voima Sähköverkko Oy	toimitusjohtaja
Vapaaehtoinen pelastuspalvelu	SPR:n valmius- päällikkö
Kuopion hätäkeskus	hätäkeskuksen johtaja
Metsäviranomainen	Metsäkeskus

10 Koulutussuunnitelma

Henkilöstön valmius toimintaan häiriö- ja poikkeusoloissa varmistetaan riittävän koulutuksen ja harjoittelun avulla.

Normaalioloissa koulutetaan johtajat ja varattu erityishenkilöstö. Henkilökuntaa informoidaan mm. työpaikkakoukuksissa varautumisesta, valmiussuunnittelusta, riskienhallinnasta ja työturvallisuudesta.

Kaupungin johtokeskuksen koulutuksesta ja johtokeskuksen harjoituksista vastaa kaupunginjohtajan alaisuudessa kaupungin turvallisuuspäällikkö. Palvelualueiden sekä muiden yksiköiden toimintaan liittyvästä valmiuskoulutuksesta vastaa apulaiskaupunginjohtaja tai muu yksikön toiminnasta vastaava viranhaltija.

Varautumiskoulutusta tuottavat ja järjestävät mm. Itä-Suomen aluehallintovirasto, Pelastusopisto, Pohjois-Savon pelastuslaitos, puolustusvoimat, vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt, Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ja Suomen Punainen Risti. Kaupunki järjestää tarvittaessa omaa sisäistä koulutusta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto yhdessä Pelastusopiston kanssa järjestää kunnille säännöllisesti koulutusta ja valmiusharjoituksia. Kuopion kaupunki osallistuu näihin harjoituksiin. Kaupungin henkilöstöä on osallistunut myös valtakunnalliselle ja alueellisille maanpuolustuskursseille.

Kaupungin turvallisuuspäällikkö vastaa kaupunkitasoisesti siitä, että edellä mainittujen tahojen lähettämät koulutus- ja muut tiedotteet toimitetaan asianomaisille yksiköille.

11 Kaupungin kriisibudjetti

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi seuraavaksi kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Kunnan toiminnassa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Häiriötilanteen sattuessa laaditaan tarvittaessa kriisibudjetti kaupungin normaaliajan talousarvion pohjalta. Kriisibudjetti on hyväksyttävä kaupunginvaltuustossa. Tärkeimpien toimintojen ja väestönsuojeluorganisaation tehokkaan työskentelyn turvaamiseksi varoja keskitetään ja vähemmän tärkeitä toimintoja supistetaan.

8.3.2022

Julkinen

Lähteitä

- Palvelualueiden ja konserniyhtiöiden valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat
 - Korhonen, Ström: Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan malli ja ohje sen käyttöön (2012)
 - Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta (2012)
 - Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017)
 - Varautuminen ja jatkuvuuden hallinta kunnassa (turvallisuus- ja puolustusasiain komitean sihteeristö, 2012)
 - Kansallinen riskiarvio (Sisäministeriö 2015)
-